

JAKUB DEML

KORESPONDENCE

*I tento list považujte
za neúplný*



Dopisy Jakuba Demla přáteli
Matěji Fenclovi



dauphin 2010/2011

MATĚJ FENCL

(19. 2. 1877 Bílov – 6. 1. 1949 Uhřetěves)

Katolický kněz a překladatel.

Po složení maturity na reálném gymnáziu v Příbrami nastoupil na podzim 1898 v Praze na českou Teologickou fakultu Karlo-Ferdinandovy univerzity. V roce 1902 byl v Chrámu sv. Víta vysvěcen na kněze a vstoupil do duchovní služby. Po prvních kaplanských působištích v severozápadních a západních Čechách přišel v roce 1907 do Uhřetěvsi u Prahy, kde vykonával duchovní správu až do své smrti v roce 1949. Dlouhá léta byl pouze kaplanem, až v roce 1940 se po úmrtí svého předchůdce stal uhřetěveským děkanem. Řada pochval, které mu v průběhu let udělili jeho nadřízení, svědčí o tom, že svou službu konal zodpovědně a pečlivě.

V prvních letech kaplanské služby navázal Matěj Fencel kontakty s Josefem Florianem a jeho staroříšským vydavatelstvím, seznámil se s Jakubem Demlem a stal se jeho „korespondenčním“ přítelem. Díky tomu zesílil Fencelův zájem o literaturu a začala jeho překladatelská spolupráce s Florianovou ediční řadou Studium. Jakub Deml a Josef Florian jej také nasměrovali k jeho životnímu úkolu – překladu díla německé mystičky Anny Kateřiny Emmerichové, jemuž se pak věnoval přes dvacet let.

Matěj Fencel

JAKUB DEML

(20. 8. 1878 Tasov – 10. 2. 1961 Třebíč)

Básník a katolický kněz.

Autor zhruba stovky knih, z nichž mnohé patří k základním dílům moderní české literatury. Kromě snových próz *Hrad Smrti* (1912) a *Tanec Smrti* (1914) jsou to například lyrické apostrofy květin *Moji přátelé* (1913), knihy *Mé svědectví o Otokaru Březinovi* (1931) a *Zapomenuté světlo* (1934) či šestadvacet svazků básnického dokumentu *Šlépěje* (1917–1941). Jedinečným rysem Demlova psaní je vzájemné propojení knih, z nichž postupně vzniká živý a dramatický celek.

Po absolvování brněnského bohosloveckého semináře byl Jakub Deml v roce 1902 vysvěcen na kněze. V duchovní správě působil velmi krátce a pro konflikty s brněnskou konzistoří byl už v roce 1911 dočasně zbaven kněžských povinností a penzionován. Krátce před první světovou válkou nesměl kvůli údajně pohoršlivému životu pobývat na venkově a vrátil se tam až po krátkém intermezzu v Praze. V roce 1922 si postavil dům v rodném Tasově, kde žil až do smrti. Mýtus svého tasovského původu ztvárnil mj. v rodové kronice *Mohyla* (1926, podstatně rozšířeno 1948).

V období, do něhož spadají dopisy shrnuté v této knize, byl Jakub Deml oddaným spolupracovníkem Josefa Floriana. Společně vydávali edici *Studium*, v níž vyšla i Demlova kniha kázání *Homi lie* (1907) a básnická prvotina *Notantur Lumina* (1907). V korespondenci s Matějem Fenclem lze rovněž vystopovat motivy próz-snů z *Tance Smrti*. Jeden z dopisů tomuto adresátovi tvoří stěžejní část knihy *Rosnička* (1912), několik dalších básník zařadil do deníkové knihy *Pro budoucí poutníky a poutnice* (1913) a knihy dopisů *Do lepších dob* (1927). Sám Matěj Fencel se jako postava v Demlově díle téměř nevyskytuje – kromě několika pasáží ve *Šlépějích* z počátku třicátých let.

Jakub Deml

JAKUB DEML

KORRESPONDENCE



Kaplan
P. Matěj Jemel
Uhlirni
104 00

*I tento list považujte
za neúplný*

Dopisy Jakuba Demla
příteli Matěji Fenclovi



dauphin 2010/2011

Tato kniha vychází za laskavého přispění Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond.

Edice byla připravena v semináři, který se zabývá rukopisnou korespondencí Jakuba Demla, v Ústavu české literatury a literární vědy FF UK v Praze.

© Jakub Deml - dědicové, 2011

Editor © Šárka Kořínková, 2011

Notes © Šárka Kořínková, 2011

Preface © Daniela Iwashita, 2011

Illustration © Pavel Reisenauer, 2011

Cover © Miloslav Moucha, 2011

Layout © Radka Konvičková, 2011

© Dauphin, 2011

ISBN 978-80-7272-249-5

ISBN 978-80-7272-333-1 e-pub

ISBN 978-80-7272-334-8 pdf

Nic jiného než tajemství

V edici Korespondence Jakuba Demla přicházejí poslední na řadu jako první. Kněz a překladatel Matěj Fencel je postavou v Demlově díle snad ještě skrytější než Josef Ševčík, jemuž byl věnován úvodní svazek *Carissime, kde se touláte?*. Oba soubory pocházejí přibližně z téže doby, kdy Jakub Deml procházel těžkými zkouškami jako kněz, začínající básník i hlavní spolupracovník edice Studium Josefa Floriana.

Na otázku „Komu sloužit?“ zde pisatel odpovídá jasně: „Věřím v Boha Otce Všemohoucího... život věčný, amen!“ V té době je mu třicet let, roste jeho vnitřní jistota a svoboda, jimiž dokáže povzbudit a nakazit i vzdáleného Matěje Fencla: „V celém křesťanském Krédu není ani jediného slova, které by neřvalo jako král pouště, že jsme slavní.“ Tato sláva a jistota jdou v Demlově případě ruku v ruce se ztrátou společenské cti a materiálního zajištění. V podobných situacích se osvědčují přátelé.

Jak ukazuje dvanáct listů od Matěje Fencla, byl i tento adresát pro Jakuba Demla partnerem, tím, komu se lze vyznat z lásky a bolesti. Josef Ševčík mu odpovídal jako dobrotivý otec, Matěj Fencel, ač o rok starší, se ho spíše ptal jako mladší bratr, hledal u něj oporu v uměleckých i životních otázkách. A Jakub Deml ho často oslovoval „bratře“.

V dopisech Matěji Fenclovi se ve variacích vrací věta, která dala knize název: *I tento list považujte za neúplný*. Nevyjadřuje pouze fakt, že tato korespondence – ač rozsahem dvojnásobná než předešlá – bezpochyby není celá. Sám Jakub Deml v ní často zdůrazňuje nedořečenost jakožto nezbytnost: „neboť jakmile dopisy dvou lidí začaly být *úplné*, přestalo mezi nimi přátelství.“

Zatímco první kniha Korespondence vznikala jako cestopis a její uspořádání sledovalo místa Demlových pobytů v letech 1904–1911, geneze svazku *I tento list považujte za neúplný* se podobala spíše detektivce. Stopy Matěje Fencla jsou totiž v Demlově rozsáhlém díle takřka mizivé a většinou pocházejí z mnohem pozdější doby než dochovaná korespondence. Fencelův vlastní životní osud musela pořadatelka knihy Šárka Kořínková rekonstruovat z archivních dokumentů. A konečně nebylo snadné určit, které dopisy Matěji

Fenclovi vlastně patří: některé, jež se nedochovaly v rukopisech, Jakub Deml otiskl bez udání adresátova jména, jiné zase známe v rukopisech a v archivech byly přiřazeny k Fenclovým, ale různé indicie vzbuzovaly pochybnosti o totožnosti adresáta.

Editorka postupně objevovala neznámá fakta i prameny, ale také meze tohoto druhu poznání. V první verzi edice, kterou zpracovala jako diplomovou práci, svou skepsi vyjádřila mottem převzatým z dopisu Jakuba Demla Jindřichu Skopcovi z roku 1929:

„... ty mé staré listy mi, prosím, pošlete: ne snad proto, že bych se bál o svou kůži po smrti, ale že je mi hnusná představa, jak se pitomí učitelé literární historie z každého mého papírku živí...“

Skutečně, ne jeden papírek z archivu doplňuje historickou mozaiku, ale s rostoucími znalostmi přibývá i bílých míst. Nevíme, kde je většina Fenclových dopisů Demlovi, neznáme Demlovy listy Fenclovi po roce 1912, nedozvíme se už, o čem spolu mluvili „tváří v tvář“.

Ale především: nad těmito listy si znovu uvědomujeme, jak důležitá je pro výpověď a styl Jakuba Demla právě zámlka, náznak, obraz, gesto, vtíp, které žádají porozumění, nikoliv luštění či vysvětlení. Smyslem není hádanka: „*Tajemství* jest mou metou,“ píše Jakub Deml Matěji Fenclovi - a v dopisech obou dvou zní toto slovo v rozmanitých spojeních: „Tajemství skryté vzájemnosti a souvislosti a *rovnováhy* mezi dušemi“ (Deml), „tajemství Obětí“ (Fenc), „tajemství veselosti v žebrotě“ (Deml), „slast zastřených tajemství“ (Fenc), „tajemství stylu“ (Deml), „ó tajemství na tajemství!“ (Deml).

Demlovy dopisy Matěji Fenclovi jsou podobně jako jeho básnické dílo plné reálií, jmen, faktů, hmatatelných věcí. Vyzývají skutečnost a pravdu, a přitom stále připomínají jejich skrytost: „*Tajemství*, jež jedině sytí a těší člověka, tajemství, které se chvěje a marně vyjadřuje na všech věcech - nic jiného než *Tajemství* hodno jest lidského slova, a nic jiného nemělo by se mluvit! Vše ostatní jest literatura, ale nepotěší duši člověka! (...) Jsme-li *dobré vůle*, tj. jsme-li dosti *pokorní*, nebojme se, že se tajemství nedostaví...“

Jakub Deml učí adresáta svých listů - i jejich dnešní čtenáře - číst život a slova otevřeně. Například z dopisů této knihy můžeme těžit poznatky o zašlých dobách. Je to zdroj bohatý, původní, avšak omezený. Nevyčerpatelným se stává, hledáme-li potěšení.

D. I.

Neznámý adresát Matěj Fencel



Příteli!

Řekl jsem Vám, že svého dopisu neukončuji. Druhého dne čekala mne celodenní cesta, takže můj čas a poněkud již večerní únava nedovolily mně, abych jisté myšlenky opatřil větší zásobou oleje a světla, jak toho vyžaduje obyčejně noc naší tělesné vzdálenosti. Pokud slabost má stačí a jak to dovede má hluboce zamyšlená Láska k Vám, drahý bratře, pokusím se o to dnes, neohlížeje se na pravidla řečnická, logiku rozumu a ostatní toho druhu věci světské.

(Jakub Deml, Rosnička)

Těmito větami začíná dlouhý a vřelý list, který Jakub Deml otiskl ve své první deníkové knize *Rosnička* (1912). Ačkoliv dopis tvoří stěžejní pasáž celé knihy, v očích čtenářů nemá konkrétního adresáta s určitým jménem. Přitom právě *Rosnička* je první deníková kniha Jakuba Demla, v níž kromě záznamů, úředních dokumentů a vlastní korespondence uvádí řadu jmen odesílateľů a adresátů - a to i těch „nejposlednějších“ či „nejzapomenutějších“. Skutečný příjemce ústředního dopisu knihy nicméně zůstal neznámým, ačkoliv drahým přítelem.

Z celého rozsáhlého dopisu přibližují totožnost adresáta kromě oslovení „příteli“ či „drahý bratře“ jen dvě věty:

Vy však, příteli, máte nejlepší vlastnosti k tomu, abyste se stal knězem. (...) A nyní Vám mohu říci, že to nikterak nebyl důvod literární, pro nějž jsem Vás vybízel k překladu blahoslavené Kateřiny Emmerichovy...

Do okruhu Demlových přátel patřilo kolem roku 1908, kdy byl list napsán, mnoho kněží, ale pouze jediného vyzýval k překladům z díla Anny Kateřiny Emmerichové a pouze jediný tuto vyzvu přijal. Byl to Matěj Fencl.

Tento méně známý adresát dopisů Jakuba Demla byl důležitou součástí básnickova světa hlavně v letech 1905 až 1912. Svědčí o tom jeden z nejrozsáhlejších souborů básnickovy korespondence z té doby. I zde o pisateli listů platí, že se „svých přátel nebo přesněji řečeno osob, které s ním vejdou ve styk a s porozuměním mu naslouchají, zmocňuje s prudkou naléhavostí a zpovídá se s udivující upřímností a stejná sdělení očekává i od nich“. Tak

charakterizovali editoři Květoslava Neradová a Jiří Němec Demlovy dopisy F. X. Šaldovi. Jejich postřeh však stejně dobře vystihuje i počátek korespondence s Matějem Fenclem.

Kontakty Jakuba Demla a Matěje Fencla trvaly v různých podobách od roku 1905 nejméně do roku 1940 – na rozdíl od řady jiných přátelství, která básník někdy ukončil velice rázně.

Nejintenzivněji probíhala výměna listů v období Demlovy spolupráce s Josefem Florianem ve staroříšském vydavatelství Studium, hlavně v letech 1906 až 1908, podruhé se korespondence rozproudila v druhém pololetí roku 1910 a poslední známý Demlův dopis je z března 1912. Další průběh vztahu lze sledovat pouze nepřímou, neboť od roku 1912 už se dochovalo jen několik dopisů Fenclových. S jistotou lze však říci, že i v pozdějších dobách byl Matěj Fencel odběratelem Demlových četných tisků.

Pro charakter dopisů je podstatné, že oba pisatele dělila do roku 1912 velká vzdálenost: Deml byl na Moravě, Fencel v západních a poté ve středních Čechách, jejich osobní setkání proto bývala vzácností. Matěj Fencel si v této době zřejmě nemohl dovolit opustit farnost pro pracovní vytížení i pro nedostatek financí. Jakub Deml ho v dopisech často marně zval do Staré Říše, neboť „jeť nutno, aby se přátelé časem vídali, jest to nutno k doplnění korespondence, jež musí zůstávati kusou – jest to nutno i kvůli dáblům, kteří daleko častěji a čileji odbývají své konference“ (Matěji Fenclovi, 8. října 1908). Opakovaně mu vyčítal, že navzdory všeobecnému očekávání opět nepřijel. Fencel jistě Starou Říši navštívit chtěl a snad se k tomu i uvolnil v srpnu 1909, jak o tom svědčí kusý zápis:

Mezi 8. a 15. srpnem přijede P. Fencel, a jistě by se ho velmi dotklo, kdybych odejel.

(Jakub Deml neznámému adresátu,
fragment ze 7. srpna 1909)

Ačkoliv Matěj Fencel jistě nebyl v Demlově životě osobou nevýznamnou, nestal se na rozdíl od jiných tehdejších kněžských přátel (například Josefa Poláka nebo Josefa Ševčíka) postavou jeho knih z této doby, je v nich přítomen především jako anonymní adresát ústředního dopisu deníkové knihy *Rosnička* a několika listů

z další deníkové knihy *Pro budoucí poutníky a poutnice* (1913). Jako nejmenovaný „kněz, který byl kdysi mým přítelem“ se znovu vynoří až o mnoho let později, v jedenáctých *Šlépějích* z roku 1928, a samo jméno Fencel se objevuje například v roce 1927 v knize dopisů *Do lepších dob* a ve čtrnáctých *Šlépějích* (1930). V sedmnáctých *Šlépějích* z roku 1931 pak Jakub Deml přímo cituje jeden z Fenclových dopisů.



Vzájemná korespondence začíná v listopadu 1905. O rok dříve Jakub Deml na vlastní žádost opustil první kaplanské působišťe v Kučerově na Hané a přišel jako kaplan na faru do Babic. O toto místo se ucházel sám: jednak byla tamní krajina mnohem bližší jeho tasovskému rodišti, jednak v blízkých Jaroměřicích žil jeho milovaný učitel a mistr, básník Otakar Březina. V nedalekém Hladově tehdy přebýval vydavatel Josef Florian. Jakub Deml s ním byl v písemném kontaktu už od roku 1903, ovšem teprve po přesunu do Babic se dostal do jeho bezprostřední blízkosti a započala jejich spolupráce.

V následujících sedmi letech Josef Florian významně ovlivňoval Demlův život i jeho práci. Ačkoliv byl jen o pět let starší, dokázal mladého kněze silou vlastní osobnosti a zápalem cele získat pro svou vizi světa, pro své překladatelské a vydavatelské plány – jedním slovem pro Studium.

Z nepublikované korespondence Jakuba Demla Josefu Florianovi lze vyčíst, že Studium bylo původně zamýšleno jako literární časopis. Nakonec se z něj však stala Florianova první ediční řada, kterou vydával s pomocí několika spolupracovníků v letech 1904 až 1912 ve Staré Říši. Šlo převážně o překlady náboženské literatury – díla francouzských katolických spisovatelů Léona Bloye či Ernesta Hella i díla středověkých mystiků a vizionářů. Deml sám zde v roce 1907 vydal básnickou prvotinu *Notantur Lumina* a sbírku kázání *Homilie*. Od roku 1905 vycházely rovněž sborníky Studia, kromě Josefa Floriana s Jakubem Demlem v nich publikovali své překlady i původní práce další nečetní spolupracovníci.

Studium potřebovalo získat co nejširší okruh platících odběratelů, protože Florian s Demlem financovali celý podnik

z vlastních skromných prostředků. Jakub Deml už ve svém prvním působišti Kučerově šířil slávu Studia mezi kněžími i mezi bývalými spolužáky z brněnského bohosloveckého semináře, a získával tak nové čtenáře. Někteří z nich se jeho zásluhou stali aktivními spolupracovníky Studia - takto přivedl k překládání například svého přítele z bohosloví Josefa Poláka nebo později babického faráře Josefa Ševčíka.

Jakub Deml s Josefem Florianem však neovlivňovali pouze osoby z bezprostředního okolí, jejich práce a slova dokázaly oslovit i jedince zeměpisně vzdálené, ale myšlenkově blízké. Jedním z nich byl i kněz Matěj Fencel, na něž se Josef Florian obrátil už v roce 1903. Fencelův dopis přibližuje první kontakt se staroříšským vydavatelem:

... jest mně stále osobou tajemnou, jako z pohádky. Jistě jest vlastně hlavním inspirátorem celé práce, ale nevím posud o něm více než před třemi lety, kdy jsem dostal od něho první svazek Léona Bloyových spisů a lístek, jehož sloh i písmo mne uvedlo v úžas.

(Matěj Fencel Jakubu Demlovi, 15. listopadu 1906)

Josef Florian své první tisky rozšiřoval specifickým způsobem - zasílal je známým, ale i neznámým adresátům, přičemž oni sami si měli určit, zda si knihu chtějí koupit a kolik mohou a chtějí zaplatit. Matěj Fencel byl zřejmě jedním z těch, komu zaslal „naslepo“ výtisk *Knih a exegesí Léona Bloye* z roku 1903, které vyšly ještě před založením Studia. Fencel knihu nevrátil a stal se odběratelem a čtenářem Florianových publikací.

Přestože písemný styk s Matějem Fenclem zahájil Josef Florian, další list - žádost o finanční příspěvek - už pochází od tehdejšího redaktora Studia Jakuba Demla.



První a druhý dochovaný Demlův dopis dělilo sedm měsíců. Co způsobilo, že se korespondence rozproudila, že Jakub Deml nezůstal jako v případě jiných podporovatelů, které osobně neznal, pouze u formálních listů? Byl to pravděpodobně Fencelův zájem o věc a otázky, které v něm vyvolal druhý sborník Studia z března

1906, přesněji jeho závěrečná část neboli „zadiny“, které tvořilo přes čtyřicet dopisů, nejen Florianových, psaných ostrým tónem různým adresátům. Zachycují „spor o Léona Bloye“, který vedl Florian proti Karlu Dostálu-Lutinovovi a dalším autorům z okruhu časopisu *Nový život*.

Pro vzdálené pozorovatele mohl být tento spor značně nesrozumitelný. Vždyť Jakub Deml i Josef Florian měli na počátku své tvorby ke Katolické moderně blízko a spolupracovali s ní. Josef Florian přispěl vlastní básní do jejího almanachu *Pod jedním praporem* z roku 1895, Jakub Deml nákladem *Nového života* vydal knižní prvotinu *Slovo k Otčenáši Františka Bílka* (1904) a oba dva až do roku 1905 v časopise *Nový život* publikovali. Ve skutečnosti se vzájemné rozpory vyskytly mnohem dříve, avšak zprvu se neprojevíly veřejně, pouze v osobní korespondenci, která probíhala mnoha směry mezi Jakubem Demlem, Františkem Bílkem, Karlem Dostálem-Lutinovem, Sigismundem Bouškou, Otokarem Březinou a Josefem Florianem. Z ní lze vyčíst, že tehdy vznikl zásadní koncepční spor s Dostálem-Lutinovem o pojetí Demlovy první knihy, věnované Bílkovu dílu.

Zároveň se po roce 1900 začala orientace hnutí i časopisu *Nový život* proměňovat. Původní zaměření na (katolické) umění ustupovalo politice a sociálním tématům. Navíc nový papež Pius X. po svém nástupu v roce 1903 postupně modernu a mnohé její myšlenky odmítal, zcela je pak zavrhl v encyklice z roku 1907 *Pascendi Dominici Gregis*. Deml a Florian prosazovali papežovy názory jak proti modernistům, tak proti představitelům brněnské diecéze, kteří měli - na rozdíl od papeže - na moravské věřící přímý vliv.

Právě ve druhém čísle sborníku *Studia* všechny spory a nesohody s modernisty, *Novým životem* a zejména Karlem Dostálem-Lutinovem vrcholí:

Vy všichni reformátoři z Katolické moderny, ze strany katolicko-národní, ze strany realistů, radikálů, demokratů, socialistů, atd. atd. bez programu nedovedete si život ani pomysli. Sešněrujete se do svěrací kazajky a pak se dívíte, že vás to tlačí a že nemůžete dýchat. Úzkoprsým sluší a jedině ti snesou svěradla programů.

(Josef Florian Karlu Dostálu-Lutinovovi, přetištěno v druhém sborníku *Studia*)

Další „zadiny“ z tohoto sborníku se týkají trvalých témat Studia: kárají moravské kněžstvo pro neznalost dokumentů papeže Pia X. i pro způsob pastorače. Obecně se Studium nevymezovalo jen vůči modernistům, ale také vůči klerikálům:

Klerikál jest člověk pravidel, jemuž unikl zákon, řekl by Hello. Klerikál pro množství klerik pod sebou nevidí člověka a ještě více pro vznešenost klerik nad sebou nevidí Boha, zrovna jako byrokrat pro vše kancelářské nevidí vůli svého císaře a pána.

Modernista by nejraději svlékl svou jedinou kleriku, by pohodlněji mohl pelášit s párou o závod na automobilech a bicyklech přes obilné lány vědy, lučínami umění, přese vše, kupředu, kupředu, nejraději však v polohách nízkých a plošinatých.

(z článku Josefa Floriana Klerikál
a modernista z druhého sborníku Studia)

Matěj Fencel byl všem těmto sporům vzdálen nejen regionálně, proto požádal Jakuba Demla o objasnění a zasvěcení. Ten mu vysvětlil své a Florianovy názory na Katolickou modernu i na modernismus obecně, které se opíraly o výroky a encykliky papeže Pia X. Po tomto druhém dopise, který korespondenci skutečně zahájil, už se Matěj Fencel zapojil do činnosti Studia nejen jako podporovatel, ale také jako překladatel.



O zvidavém adresátovi básnickových listů Matěji Fenclovi toho dosud bylo známo jen velmi málo. Stručně se o něm zmiňuje *Český slovník bohovědný* (1912-1932) jako o krátkodobém přispěvateli *Časopisu katolického duchovenstva*. Slovník uvádí, že se narodil 19. února 1877 v Bilově u Kralovic v západních Čechách. Literárněhistorické příručky ho jakožto překladatele duchovní literatury nezaznamenaly. Literárním historikům - ať už se zabývali dílem a životem Jakuba Demla (Vladimír Binár, Jiří Olič, Alexander Wöll), nebo osobností Josefa Floriana (Andrej Stankovič, Jitka Bednářová) - právě básnickovy dopisy Matěji Fenclovi posloužily jako neocenitelný pramen. Sám adresát však stále zůstával v pozadí a neznámý. Není divu,

protože jeho stopy jsou jen sporadicky roztroušeny v regionálních a církevních archiváliích.

Z bílovské obecní kroniky lze vyčíst, že byl nejmladším z více sourozenců a rodině patřila jedna z největších usedlostí. Z různých dokumentů z Národního archivu se zase dozvídáme, že studoval na reálném gymnáziu v Příbrami. Fenclovo rodiště tehdy patřilo k pražské arcidiecézi, a tak Fencl studoval v letech 1898 až 1902 v arcibiskupském semináři v Praze a v této diecézi také vykonával duchovní službu. Na kněze byl vysvěcen 29. června 1902 v Praze, v témže roce jako Jakub Deml v Brně. Fenclovým prvním kaplanským působištěm se stal Měděnec (Kupferberg) v Krušných horách, odkud odešel v září roku 1903 do západočeského Chodova. Nebyl tam však spokojen - v kraji německém, průmyslovém, evangelickém. Demlovi o tom psal v prvním dochovaném dopise:

... škola, kde klidím jen zklamání, ulice, kde potkávám příliš mnoho ztracených ovcí, kostel, který zeje prázdnotou, protestantská modlitebna, jež mne až příliš živě volá u vědomí nesnáze zdejší pastorace, tovární komíny, jež ve dne chrli kouř a večer mně vrhají do pokoje zář rudých plamenů, ba i ty telefonní dráty, jež tak často, za nočního ticha, když už vše v domě spí a jen moje lampa hoří, se vyzvučí jednotvárnou melodií monotónních písní...

(Matěj Fencl Jakubu Demlovi, 15. listopadu 1906)

O dalších Fenclových osudech se zmiňuje farní kronika z Uhřetěvesi u Prahy, kam byl přeložen v září 1907 a působil tam až do smrti. Pouze v roce 1908 se na několik týdnů z farnosti vzdálil, když byl kvůli nedostatku kněží vyslán do Plzně jako katecheta. V Uhřetěvesi Matěj Fencl začínal jako druhý kaplan, po třech letech služby povýšil na kaplana prvního. Po celou dobu kaplanování byl jeho představeným farář a později děkan František Kahoun, který zemřel, raněn mrtvicí, na jaře 1939, krátce po vyhlášení protektorátu. Fencl se poté stal administrátorem uhřetěveského děkanství, od dubna 1940 byl jmenován děkanem. Radost ze svého povýšení však neměl, jak o tom psal v dopise Jaroslavu Durychovi:

Milý pane, ovšem, jsem dosud v Uhříněvsi, a dokonce se stala věc, po které jsem nikdy netoužil, nikdy o ni nestál ani nesnil. Od 1. 4. 1940 tu budu děkanem. Toto „povýšení“ mi ztěžuje pomyslení, že k němu jdu jakož přes hrob našeho předobrého p. děkana, který zemřel letos nečekaně a - náhle 18/III! Ale už se stalo a nelze na tom nic měnit: mnoho nezbyvalo než zvednout dědictví, které mi zanechal drahý nebožtík.

(Jaroslavu Durychovi, 22. prosince 1939)

Přestože Matěj Fencl sloužil v Uhříněvsi přes čtyřicet let, zmíněná farní kronika je na zprávy o jeho působení překvapivě skoupá. Zápisy vedl téměř do své smrti děkan František Kahoun a o svém podřízeném se zmiňoval jen zřídka. Záhy potom, co zapisování převzal Matěj Fencl, byl vyhlášen protektorát a vedení kronik bylo úředně zakázáno. Až v roce 1957 se kroniky ujal nový farář František Tesař, který Fenclovo působení v Uhříněvsi shrnul do následujících vět:

Vdp. Matěj Fencl, děkan v Uhříněvsi

Po smrti J. M. Františka Kahouna stal se děkanem v Uhříněvsi dlouholetý kaplan vdp. Matěj Fencl. Za jeho děkanátu byla opravena střecha kostela a pořízena některá paramenta.¹⁾

Dne 6. ledna 1949 ve svátek Zjevení Páně ve 21.15 hodin zemřel vdp. Matěj Fencl, druhý děkan v Uhříněvsi. Jeho pohřbu zúčastnilo se mnoho duchovenstva, věřících a hlavně chudiny, kterou ř pan děkan štědrě podporoval. Pohřben byl 11. 1. 1949 na zdejším hřbitově a sni svůj věčný sen se svým dlouholetým šéfem J. M. Františkem Kahounem. R. i. P.²⁾

(Farní kronika Uhříněves, 1957)

S přáním *Requiescat in pace* by naše vědomosti o Fenclově životě pravděpodobně skončily, nebýt toho, že během svého kaplanování v Chodově poznal Jakuba Demla a dopisoval si s ním.



¹⁾ bohoslužebná roucha.

²⁾ Odpočívaj v pokoji.

Matěj Fencel na rozdíl od Jakuba Demla strávil většinu života v jediné farnosti a zřejmě nikdy neměl potíže s církevními představenými, dokonce se zdá, že byl vzorným knězem. V Národním archivu se dochovala Fenclova žádost o uhříněveskou faru, v níž je zaznamenáno devět pochvalných dekretů a vyznamenání z let 1909 až 1937 od konzistoře či arcibiskupa Lva Skrbenského z Hříštně nebo později Františka Kordače.

Kariéra Fenclova přítele byla naopak sestupná, a to již v letech, kdy se poznali. Od vysvěcení v roce 1902 do odchodu z duchovní správy v roce 1909 Jakub Deml vystřídal farností pět: Kučerov, Babice, Martínkov, Třešť a Bystrc u Brna. Službu v církevní správě se v této době neúspěšně snažil spojit se službou u Josefa Floriany a vedl spory na všech stranách. O těchto zápasech a peripetiích se mnoho dozvídáme právě z dopisů Matěji Fenclovi – vedle listů babického faráři Josefu Ševčíkovi či spisovateli Jaroslavu Durychovi a nepublikované korespondence Josefu Florianovi.

Z dopisů Fenclovi lze zhruba vyčíst průběh Demlova stěhování mezi farami:

První dopis zaslal z Babic, druhý už z nedalekého Martínkova, kde byl od dubna 1906 kaplanem a od června administrátorem. V říjnovém sborníku *Studia* však vyšel redakční článek *Výstraha věřícím země moravské*, který napadl výroky brněnského biskupa Pavla Huyna. Jakub Deml byl obviněn z autorství článku a za trest nečekaně k 1. listopadu 1906 přeložen do Třešti nedaleko Telče.

V Třešti vydržel jen do března následujícího roku. Se svým nadřízeným, děkanem Janem Mrázkem, se zásadně rozcházel v názoru na nový dekret Pia X. *O časném a denním svatém přijímání*. Většina kléru i představitelé brněnské diecéze se k dekretu stavěli velmi zdrženlivě. Demlovy snahy uvést jej do praxe jim byly trnem v oku, podobně jako jeho stálá spolupráce s Josefem Florianem a jeho vydavatelstvím. Když v březnu 1907 Jakub Deml požádal o dočasnou zdravotní dovolenou, biskup Pavel Huyn mu vyhověl.

Následujících patnáct měsíců byl mladý kaplan dočasně zbaven kněžských povinností. Během té doby pobýval buď ve Staré Říši u Josefa Floriany, nebo na babické faře u přítele Josefa Ševčíka. Už na jaře 1908 se znovu hlásil do duchovní správy, ale jeho žádost byla v brněnské konzistoři „přehlédnuta“. Podal tedy žádost další, které konzistoř v květnu 1908 vyhověla. Směl se

vrátit, ovšem ne do Babic, jak si přál. K 1. červenci byl jmenován kaplanem v Bystřici u Brna u faráře Julia Koubka, avšak ani s ním se nepohodl. Farář ho nakonec udal konzistoři pro nevhodné chování, a když 17. února 1909 přijela udání vyšetřit biskupská komise, Jakub Deml odjel do nemocnice Milosrdných bratří ve Vídni. Tuto dramatickou epizodu zaznamenává korespondence Fenclovi velice lakonicky:

Jsem už několik dní ve Vídni. Svoji novou adresu jakož i zprávy dám Vám brzo. Tisícery pozdrav!

(Matěji Fenclovi, 23. února 1909)

Ve Vídni dostal Deml lékařské vysvědčení o neuspokojivém zdravotním stavu a nastoupil na časově neomezenou zdravotní dovolenou. Do roku 1912, kdy známé dopisy Fenclovi z jeho strany končí, pak pobýval střídavě ve Staré Říši a v Babicích, případně u sestry a švagra v Jinošově nebo na cestách.



Ústřední postavou dopisů Matěji Fenclovi je po dlouhou dobu Josef Florian. Nutno říci, že Jakub Deml se s Josefem Florianem a jeho názory vyrovnával od prvního setkání až do konce života. Jejich vztah byl od počátku vášnivý a měl mnoho odstínů, které lze vnímat jen při pročítání různých korespondenci různým adresátům. Z některých je zřejmé, že Jakub Deml si od počátku uvědomoval bytostný rozdíl mezi vlastním a Florianovým založením:

Každý člověk je sám - to je mé Krédo - a vina je v tom, že Florian myslí, že s ním já či jiný může pracovat. On je voják dobyvatel - a já pasák v některém (určitěm) koutě přírody se modlící, a časem brečím, nadávám, biju holi, kleju, hážu kamením, protože se kus dobytka mně zaběhl, či mě potrestal hotař nebo sedlák, protože bych celý den lelkoval, po rybách, racích, veverkách, sejtí, oblakách - jako by nebylo starostí, jako by nebylo návratu, jako by dobytek nebyl pro výživu rodin a prospěch společný, jako by ještě byly časy patriarchů a eremitů, a nikoli civilizované Evropy a tak lidnaté!

(Sigismundu Bouškovi, 25. května 1904)

V podobném duchu píše i po čtyřech letech intenzivní spolupráce s Josefem Florianem Jaroslavu Durychovi:

Pan Florian jest válečník, a já drozd, který opodál hřmějícího bojiště na větvi si píská.

(Jaroslavu Durychovi, 21. března 1908)

V korespondenci Fenclovi, alespoň v její první polovině, však opakovaně zaznívá především tón obdivu a oddanosti Josefu Florianovi i společnému programu Studia. Dopisy dokonce často připomínají dialog. Demlovi záleželo na tom, aby Fencel „panu Florianovi“, jeho dílu i snahám správně porozuměl a hlavně – aby v něj uvěřil. Tlumočil mu proto Florianovy názory, zapůjčil mu jeho dopisy a naopak Fenclovy dopisy četl i Josef Florian a nepřímou na ně odpovídal. Jeho tichá přítomnost se v této korespondenci projevuje i jinak – totiž v expresivním jazyce, který místy na Josefa Floriana (či jeho oblíbeného Léona Bloye) upomíná či přímo odkazuje.

Jakub Deml ve svých zmínkách o „třetí straně“ zřejmě usiloval o všestrannou harmonii, tedy také o to, aby Florian porozuměl Fenclovi. Když se v listopadu 1908 poprvé osobně sešli při Florianově návštěvě Prahy, Deml se v dopise z Bystrce z jejich setkání upřímně raduje a upevňuje vztahy i na dálku:

Nedivte se zastřené duši P. Fencla, nezná Vás, a tehdy člověk rád se zastírá; první návštěvy bývají obyčejně rozpačité a bojácné; až se s ním setkáte častěji, bude sdílnějším, ač není-li jim už. Právě dnes mi P. Fencel psal, jak byl s Vámi a s Ottou při hudební produkci, a velmi jej potěšilo toto setkání, píše krásně o Vás...

(Josefu Florianovi, 18. listopadu 1908)

Korespondenci mezi Josefem Florianem a Matějem Fenclem, která nepochybně existovala, bohužel neznáme (s výjimkou jednoho dopisu otištěného v roce 1912). A tak se můžeme jen dohadovat, nakolik jejich skutečný poměr zabarvovala srdečnost „tlumočnicka“ Demla, který ve svých listech – přinejmenším do roku 1908 – přikládal polínka na oheň vzájemné sympatie:

Pan Florian nemohl přede mnou zatajiti jistý úžas své úcty vůči Vám, když prý Vy v době přece tak krátké tak velice jste vzrostl. Jak jsem pravil, přítel Florian jest do nedohledna posilněn Vaším slovem. Jest to pro něj jaksi první útěcha po smrti Josefa Poláka, kněze v nejryzejším smyslu slova.

(Matěji Fenclovi, 15. dubna 1908)



Josef Polák, rodák z Telče a Demlův nejlepší přítel z kněžského semináře, je další důležitou postavou korespondence. Na počátku dopisování tvořili podle Demla ideovou i tvůrčí osu Studia tři vyvolení: Josef Florian, Josef Polák a Jakub Deml. Polák stál mezi Florianem a Demlem – on je seznámil a jejich vztah harmonizoval. Po určité době začal – alespoň dle Demla – mezi trojici zasvěcených pronikat i Fencl. „Hle, byl byste čtvrtým v naší Naději,“ zval Deml Fencla na „cestu Studia“ v létě 1906. Měl se stát jedním ze „strany přátel Božích“, tedy pravým „knězem církve římskokatolické“, který odmítne klerikalismus, modernismus, spolkový život a věnuje všechny své síly Studiu či prosazování zásad papeže Pia X., i proti vůli církevní hierarchie. Fencl tyto úkoly přijal, ale naštěstí pro něj byl geograficky příliš vzdálen, a to ho uchránilo osudu, který postihl další kněžské spolupracovníky Studia – Demla samého, Josefa Poláka nebo později Ludvíka Vránu. Ty všechny biskup Huyn z restu postupně přeložil co nejdále od Staré Říše a Josefa Floriana. Pokoušel se tak – neúspěšně – přerušit jejich spolupráci.

Josef Polák krátce po přeložení do Mutěnic u Hodonína v květnu 1907 nečekaně zemřel. Jeho smrt se hluboce otiskla do dopisů Fenclovi. Ztráta přítele i uvědomění smrtelnosti Jakuba Demla velmi zasáhly, prožitek smrti je v dopisech provázen pocitý smutku a marnosti, strachu a časem také hněvu na biskupa a stává se jedním z hlavních motivů jeho díla. Právě v souvislosti s Polákem píše Fenclovi o snech a pocitech, v nichž už lze spatřit motivy jeho snových próz z *Tance Smrti* (1914). Například sen Kateřiny Brablecové, o kterém se zmiňuje v dopise z května 1908, je předobrazem prózy *Člověk v rouše fialovém* z této knihy.

V souvislosti se smrtí Josefa Poláka začíná pisatel stále častěji mluvit o vlastní smrti, a to i ve zcela praktické rovině: opakovaně odkazuje své písemnosti různým lidem. Jak vysvítá z jednoho dochovaného listu Matěje Fencla knězi Františku Polákovi, bratru zesnulého Josefa, Deml Fencla v roce 1909 učinil majitelem vlastních dopisů Josefu Polákovi. V červenci 1911 mu pak výslovně odkazuje všechny své knihy a korespondenci.



Hlubokým společným zájmem obou dopisovatelů byla četba, vlastní literární tvorba a překládání. Jakub Deml obeznámil Matěje Fencla se složitými vztahy mezi literáty své doby, zejména z okruhu Katolické moderny a jejího časopisu *Nový život*, ale i dalších modernistů (*Moderní revue*) či anarchistů (*Obzory*). Zároveň mu doporučoval soudobé autory světové, seznámil ho s Rainerem Mariou Rilke, Fjodorem Michajlovičem Dostojevským, Léonem Bloyem, Ernestem Hellem, Francisem Jammesem, Leonidem Andrejevem a mnoha dalšími a jedním dechem ho zasvěcoval do děl středověkých mystiků. Fencel však nebyl jen pasivním příjemcem, jak o tom svědčí několik jeho dochovaných dopisů z roku 1906: knihy v té době putovaly mezi Třeští a Chodovem oběma směry.

Jakub Deml Fenclovy literární zájmy neinicioval – spíše je usměrňoval a kultivoval. Snažil se ho získat pro Studium – nejen jako podporovatele (už na jaře 1906 jej v dopise Josefu Florianovi označil za jednoho z těch, kteří směji nosit „řád ‚přátele‘ Studia“), ale také jako překladatele. Vzhledem ke svým německým působitím Matěj Fencel přirozeně zvolil němčinu. Nejdříve překládal kratší útvary. Pro čtvrtý sborník Studia z dubna 1907 přetlumočil legendu soudobého spisovatele Friedricha Lienharda Taulera a Poustevníka a pro šestý sborník Studia z listopadu 1907 snovou vizi z díla německého básníka Jeana Paula S trosek světa hlásá mrtvý Kristus, že není Boha. Překladatelská práce pro něj byla nová, zároveň v této době, pravděpodobně nezávisle na práci pro Starou Říši, psal recenze pro *Časopis katolického duchovenstva*. Recenzoval texty o církevních otcích, případně o středověkých teologech, ovšem pouze krátkodobě: po sérii čtyř článků z roku 1907 jeho jméno z časopisu mizí.

Fencel se na Demla obracel jako na literárněkritickou autoritu a posílal mu také svou původní tvorbu „k nahlédnutí a úsudku“. Jakub Deml u jeho pokusů sice ocenil cit pro styl a básnické vidění, ale naprosto odsoudil výběr světských, zábavných či erotických témat:

Vaše práce nepochopitelně, ba k nejvyššímu úžasu mému, neboří tohoto buržoazního světa, ale jsou postaveny na jeho území.

(Matěji Fenclovi, 16. února 1908)

Takovéto psaní není hodno kněze. Kněz má mít cíl vyšší a v této době ho Jakub Deml nachází i pro Matěje Fencla v překládání, zejména překládání světců, protože k nim je potřeba znovu najít cestu v době, kdy je náboženství na ústupu a moravští církevní představitelé toho nedbají. Matěj Fencel si jeho slova nejspíš vzal k srdci a o další „pouhou literaturu“ se nepokoušel – přinejmenším o tom další dopisy mlčí, nejsou známy ani publikace jeho původních prací.

Jakub Deml jej však dále pobízel k překladům – Rilkových *Příběhů o milém Pánu Bohu* z němčiny, díla Cypriana Norwida z polštiny nebo papežských encyklik Pia X. z latiny. Nakonec ho společně s Josefem Florianem přivedli k dílu Anny Kateřiny Emmerichové.



Proč Jakub Deml a v jeho zastoupení i Josef Florian na překlad díla Anny Kateřiny Emmerichové tolik naléhali? Tato německá stigmatizovaná řeholnice žila v letech 1774 až 1824. Sám Fencel coby autor jejího hesla v *Českém slovníku bohovědném* (1916) ji líčí jako svěťci, zdůrazňuje její čistotu, nevinnost, chudobu a touhu sloužit Bohu. Měla být také jakousi druhou svatou Lidvinou, brala na sebe nemoci druhých, „trpěla, aby odvrátila zlo jak od jednotlivců, tak od církve“, a měla mnohá vidění. V roce 1802 vstoupila do kláštera Agnetenberg u vestfálské vesnice Dülmen, klášter byl však během napoleonských válek v roce 1811 zrušen a Emmerichová prožila zbytek života v Dülmenu. V roce 1819 se tam usadil básník Clemens Brentano a s povolením církevních

úřadů zaznamenával vidění Emmerichové až do její smrti. Během svého života stihl Brentano vydat pouze malou část svých zápisů - v roce 1833 vyšlo *Hořké utrpení Pána našeho Ježíše Krista* a posmrtně v roce 1852 *Život přesvaté Panny Marie*. Odkazu Emmerichové a Brentana se poté ujal redemptorista Karl Erhard Schmöger a sestavil z Brentatových zápisků v letech 1858 až 1860 trojdílný *Život našeho Pána a Vykupitele Ježíše Krista*.

Brentano sám zdůrazňoval, že své zpracování vizí Emmerichové pojímal v duchu lidové náboženské literatury, bez nároku na historickou pravdivost. Když se však vydávání jejích vidění ujal Karl Erhard Schmöger a sepsal třísvazkovou *Práci a utrpení ctihodné Anny Kateřiny Emmerichové*, vydanou v letech 1867 až 1870, pokusil se udělat z jejího díla oficiální součást věrouky a dosáhnout blahověření Emmerichové. Ani jedno se mu v té době nepodařilo, oba procesy její beatifikace byly zastaveny, avšak nakonec ji blahoslavlil v roce 2004 papež Jan Pavel II.

První překlady Emmerichové do češtiny vyšly ještě v 19. století, nebyla tedy v českých zemích neznámá, ale její dílo z větší části na překladatele teprve čekalo. Matěj Fencel byl v chodovské i uhřetěveské farnosti pracovně dosti vytížen a zdráhal se začít s překladem takového rozsahu. Jakub Deml na něj v této věci vytrvale naléhal, ovšem s podotknutím, že k tomu „nelze nutit, vůbec k ničemu, má-li býti dílo dobré“.

Když Matěj Fencel konečně svolil, Deml to přijal s velkým nadšením jako jeho životní poslání:

Zato však nemohu dosti důrazně vypověděti, jak mne těší, že se již dáváte do díla bl. Kateřiny Emmerichové! A co nejhoroucněji Vás prosím, abyste v tomto díle neustal, neboť právě toto jest ten důvod, proč jste byl pět roků na štaci německé: abyste přeložil dílo Anny Kateřiny Emmerichové. Věřte tomu.

(Matěji Fenclovi, 13. ledna 1908)

Matěj Fencel si zpočátku nebyl jistý ani v překladech, a proto ho Jakub Deml v mnoha dopisech z roku 1908 povzbuzuje a trpělivě ho z „rozpaků překladatelských“ vyvádí. Snad i díky tomu Matěj Fencel vytrval a dílo Emmerichové překládal následujících dvacet let. V roce 1912 vyšel v nové Florianově edici

Dobré dílo *Život přesvaté Panny Marie, vidění Anny Kateřiny Emmerichové podle zápisků Clemense Brentana* a v letech 1917 až 1926 pak v pěti svazcích dílo Karla Erharda Schmögera *Práce a utrpení ctihodné Anny Kateřiny Emmerichové*, jež Matěj Fencel nejen přeložil, ale také jeho vydání vydatně finančně podpořil. Protože mu byly připisány ještě dvě knihy vydané ve Staré Říši v dvacátých letech, lze usuzovat, že Florianovo vydavatelství podporoval i v době, kdy už se na vydávání jeho knih Jakub Deml dávno nepodílel.



Nejosobnější a nejpůsobivější listy Matěji Fenclovi vznikaly na jaře a v létě roku 1908, od té doby intenzita korespondence klesala a její obsah se proměnil. Zavinily to hlavně okolnosti vnější. Jakub Deml se v létě roku 1908 dočasně vrátil do duchovní správy, ovšem už v březnu 1909 nastoupil na časově neomezenou zdravotní dovolenou. Brněnský biskup Pavel Huyn ho potrestal zákazem vykonávání všech kněžských funkcí (kromě předčítání breviáře) a Jakub Deml také přišel o plat. Navíc se v letech 1909 a 1910 opět vyostřil konflikt brněnské konzistoře a staroříšských spolupracovníků.

Kolem roku 1909 přišli do Staré Říše studenti Otto Albert Tichý a Antonín Ludvík Stříž, kteří postupně začali pro Studium pracovat. Stříž o rok později dokonce převzal celou redakci. Za Demla v tu chvíli existovala náhrada, a jakožto kněz v nemilosti začal být dokonce na obtíž. Přestože byl postaven mimo církevní službu, podléhal stále církevnímu právu a pro tisk svých děl potřeboval souhlas brněnské konzistoře. Ta mu však veškerou literární činnost už v roce 1908 zakázala. Demlova spolupráce se Studium tedy přinášela vydavatelství i Florianovi mnohé komplikace, které vyvrcholily tím, že počátkem června 1911 konzistoř zakázala laikům i kněžím číst, šířit a podporovat Studium - v opačném případě se dopouštěli těžkého hříchu. Jakub Deml odešel do Babic a tím začalo jeho několikaleté putování bez domova i všech dalších jistot.



Když v červnu roku 1911 Jakub Deml opustil Starou Říši a přerušil styky s Josefem Florianem, Fencel se tím ocitl ve složité situaci. Dopisoval si s oběma bývalými spolupracovníky, navíc jeho první překlad, *Život přesvaté Panny Marie* od Clemense Brentana, který získal imprimatur pražského arcibiskupství, byl u Floriana připraven k tisku.

Spor se v této vypjaté době objevil také mezi Fenclem a Demlem. Nedorozumění souviselo s finanční půjčkou faráře Josefa Ševčíka Josefu Florianovi z babické Raiffeisenky, při níž Matěj Fencel ručil svou životní pojistkou. Po Ševčíkově smrti v říjnu 1911 se věc zkomplikovala. Josef Ševčík ustanovil Jakuba Demla vykonavatelem své závěti a ten podmiňoval navrácení Fenclovy pojistky tím, že Josef Florian nejdříve splatí dluh. Když však byla Ševčíkova poslední vůle prohlášena za neplatnou, všechny náležitě dokumenty k dědickému řízení byly postoupeny soudu v Moravských Budějovicích. Jakub Deml se snažil vše urychlit, dokonce se obrátil s prosbou o radu na svého spolužáka z gymnázia, právníka a sociálnědemokratického poslance Bohumíra Šmerala.

Fencel stále udržoval kontakty jak s Demlem, tak s Florianem, a z obou stran se mu dostávalo rozdílných informací. Josef Florian otiskl ve druhém sborníku své další edice *Nova et Vetera* dopis Matěji Fenclovi z 21. listopadu 1911 se svým stanoviskem pod názvem *Příteli knězi*, jenž se u nás pojistil na život. V dopise tvrdil, že své pohledávky v babické Raiffeisence vyrovnal, a Fenclovi doporučil, ať se obrátí na soud v Moravských Budějovicích, který bude Ševčíkovu pozůstalost projednávat. Fencel se zřejmě domníval, že ho Deml podvedl. Ten se však po celou dobu snažil znovu získat jeho důvěru a opětovně ho ujišťoval o svém přátelství. Na čas se mu to podařilo:

Milý příteli, děkuji Vám za poslední Váš list, který, jsa bližže dobroty, mohl mi vnuknouti konejšivou myšlenku, že mne přeče ve svém srdci nepovažujete za lupiče neb podvodníka, jak bylo možno čísti z Vašich dřívějších řádků.

(Matěji Fenclovi, v prosinci 1911)

Dědické řízení se však neustále protahovalo vinou značných nesrovnalostí v Ševčíkových finančních záležitostech a bylo ukončeno

až po mnoha soudních peripetiích v roce 1914. Hlavní Ševčíkovou dědičkou se stala jeho neteř a hospodyně Anna Michorová, která však Fenclovi jeho pojistku odmítla vydat, protože byla zatížena dluhem 400 K vůči babické Raiffeisence. Nakonec se v samém závěru roku 1914 Fenclovi podařilo za pomoci právního zástupce získat pojistku nazpět. Fencel však ztratil trpělivost i důvěru v Demla už na jaře 1912, když mu ze soudu v Moravských Budějovicích přišlo chybné oznámení, že jeho pojistka se mezi Ševčíkovou pozůstalostí nenachází. Tehdy Matěj Fencel požádal Jakuba Demla o navrácení všech svých dopisů, což se také stalo. Deml poté požádal o totéž, ač ho stále ujišťoval o svém přátelství.

Nebýt vzájemného vrácení dopisů na jaře 1912, korespondence Jakuba Demla Matěji Fenclovi by se zřejmě v takovém rozsahu nedochovala. Ačkoliv nepochybně pokračovala i po roce 1912, na uhříněveské faře jsme po ní pátrali marně: jedna z domněnek (které však nelze nijak prokázat) zní, že pokud zůstala po Fenclově smrti tam, mohla být v padesátých letech zlikvidována. Zároveň však nemůžeme vyloučit, že se další dopisy z pozdější doby objeví v budoucnu. Dnes z nich známe pouze několik listů z Fenclovy strany – tedy těch, které uchoval Jakub Deml a jež v této knize tvoří závěrečné postskriptum.



Čím jsou listy Matěji Fenclovi jedinečné? Co nového nám říkají o Jakubu Demlovi ve srovnání s korespondencemi dalšími?

Dokumentární cenu tohoto souboru korespondence umocnila vzdálenost, která adresáty dělila. Oba pisatelé se mohli osobně setkávat velmi zřídka, a přitom spolu poměrně intenzivně spolupracovali. Vše tedy muselo být řečeno v dopisech. A tak se zde dozvídáme mnoho konkrétního o vztahu mezi Jakubem Demlem a Josefem Florianem, o jejich četbě, o poměrech ve Staré Říši v prvním desetiletí 20. století, o Demlových literárních zájmech a jeho názorech na překládání a slovesnou tvorbu, poznáváme jeho profesní život i okolnosti odchodu z duchovní správy. V listech se pisatel také často vrací k jednomu ze svých základních témat – úkolu kněze a jeho postavení ve společnosti – a vyskytují se v nich i další motivy jeho budoucího díla.

Objevují se zde rovněž různé polohy osobnosti Jakuba Demla: přítel, kněz, básník, vydavatel, polemik i poutník. Nejčastěji se vyjadřuje právě k otázkám církve a slovesné práce. Je čtenářem, znalcem i překladatelem (nejen) moderní evropské literatury, odkazuje též na písemnictví středověku a antiky. Zájem o mystickou literaturu, který projevoval už v semináři, se vlivem Josefa Floriana a jeho prostřednictvím i Léona Bloye ve staroříšské době prohloubil, což se odráží v četných citátech, přiznaných i nepřiznaných, jimž věnujeme velkou část vysvětlivek. Často šlo o citace z děl, která právě Deml, Florian nebo některý z dalších spolupracovníků Studia překládali.

Z citovaných knih stojí na prvním místě Bible (citáty české i latinské) a hned za ní dílo Otokara Březiny. Obě tyto autority procházejí veškerým Demlovým psaním, stejně jako odkazy na slova a vidění křesťanských mystiků. Opomenout nelze ani citace z jeho vlastních prací, k nimž nabízí v některých dopisech klíč a možný výklad (například ke zmíněné próze *Člověk v rouše fialovém*), ani motivy, které se postupně objevují v jeho díle (za všechny smrt Josefa Poláka, která je v dopisech zachycena velmi autenticky, Jakub Deml básnicky ztvárnil ve verších a snových prózách, které vznikaly bezprostředně v té době, jiným způsobem pak mnohem později v autobiografické knize *Hlas mluví k Slovu* z roku 1926).

Jako časově podmíněně se jeví citace Léona Bloye, jehož dílo je v českých zemích úzce spojeno se Starou Říší. Od téhož autora Jakub Deml přejal výraz *buržoa*, kterým označoval všechny odpůrce Studia, a částečně polemický a ironický zápal dopisů z této doby. Jejich pisatel se ukazuje jako oddaný stoupenec Josefa Floriana, jako katolík ultramontánního ražení, který je ochoten svou při s úřady brněnské diecéze dovést (téměř) až do Říma. S tím je úzce spojena vášnivá kritika modernismu, kněží a prelátů, kteří se zpronevěřili svému prvotnímu úkolu a propůjčují se politické agitaci i dalším světským aktivitám. Tato témata se odrážejí v dopisech Fenclovi a obecně se dá říci ve všech dopisech, které Jakub Deml v této době publikoval ve sbornících Studia.



S návratem k církevním tradicím souvisí fenomén, který se objevuje právě v Demlových listech z této doby, a sice způsob jejich datace. Většinu dopisů, které během života psal, Jakub Deml datoval prostým uvedením dne, měsíce a roku vzniku dopisu, nezděravka kombinoval běžné datum se svátkem určitého svätce, který na patřičný den připadl, naopak velice zřídka používal výhradně této církevní datace. Koncem roku 1909, po celý rok 1910 a téměř polovinu roku 1911 však přešel pouze na tento způsob, a to nejen v listech Fenclovi, ale například i v dopisech adresovaných Josefu Ševčikovi nebo Josefu Florianovi.

Proč právě v této době? Přestože to není v dopisech řečeno přímo, jedna souvislost se nabízí: Jakub Deml se tehdy seznámil s příznivci obnovného hnutí *Renovatio Eschatologica* - kanovníkem Augustem Rohlingem, italským knězem Giuseppem Colacurciem, francouzským karmelitánem Ernestem Rohmerem a laikem Josephem Nalěsem. Poprvé se o nich zmiňuje v dopise z října 1909, tedy právě v době, kdy mění svůj způsob datování. Důraz na svätce mohl navenek vyjadřovat i religiozitu, o jejíž prohlubování hnutí *Renovatio Eschatologica* rovněž usilovalo. Jistě byl také projevem vzdoru vůči brněnskému biskupovi, který později datování církevními svätky zakázal Ludvíku Vránovi s tím, že „jest směšné“. Sám Deml se k civilnímu způsobu datování vrátil téměř okamžitě poté, co brněnský biskup Pavel Huyn další vydávání *Studia* v červenci 1911 zakázal.



Díky tomu, že Jakub Deml právě dopisy Fenclovi v dobách *Studia* někdy zveřejňoval, případně je později zařadil do svých deníkových knih *Rosnička* či *Pro budoucí poutníky a poutnice*, může čtenář nahlédnout i do básnickovy dílny. Různé verze těchto listů umožňují vnímat, jak se u Jakuba Demla liší dopis soukromý a veřejný: formou, obsahem a především funkcí.

Osm dopisů Fenclovi vydal sám Deml tiskem, z toho tři známe i v rukopisné podobě. Srovnání verzí ukazuje, že Jakub Deml své listy při pozdějším vydávání upravoval. Obvyklé byly drobné jazykové či stylistické změny a snaha o formální sjednocení. Ve veřejných dopisech otiskovaných ve *Studiu* raději ponechával adresáty

svých listů v anonymitě a z ohleduplnosti je oslovoval pouze iniciálami či pouhým označením „přítel“, aby je ušetřil případných obtíží, které postihovaly hlavně v brněnské diecézi „přátele Studia“. Matěj Fencel však svolil k tomu, aby bylo zveřejněno jeho celé jméno. Při vydání knihy *Do lepších dob* v roce 1927, v níž Jakub Deml znovu otiskl všechny své dopisy ze Studia, už nebyl tento postup nutný, proto mohl autor mnoho adresátů listů ze sborníků Studia uvést plným jménem.

Varianty dopisů dále ukazují, že smysl úprav se u listů ze sborníků Studia a v deníkových knihách liší. Dopisy ze Studia Jakub Deml přepracovával a upravoval výrazněji, adresáta zatlačil do pozadí, úmyslně měnil funkci dopisů, z nichž zbyla jen vnější forma (s výjimkou listu 34 D, otištěného pod titulem Styl s minimálními změnami v revui *Meditace*, kde však už není zřejmé, že jde původně o dopis), ale obsahově šlo o texty agitační, polemické či úvahové. Naopak dopisy z deníkových knih si ve velké míře uchovaly autenticitu, adresát a dialog s ním je v dopisech stále přítomen i tehdy, kdy je zastřeno jeho jméno, a jejich funkci nelze vykládat bez kontextu knih, do nichž jsou zapojeny. Díky těmto několika variantám se čtenářům básníkovy díla otevírá nová perspektiva: až při hlubší četbě Demlových knih nebo sborníků a současně jeho soukromých listů bude možné pochopit rozmanité funkce dopisu v jeho díle.



Nakonec však nesmíme zapomenout na samo jádro této korespondence, které umožňuje bezprostřední čtenářský zážitek i bez dalších vysvětlivek a komentářů. „Noc tělesné vzdálenosti“, o níž psal Jakub Deml v *Rosničce*, a rovněž sdílené kněžství obou pisatelů zřejmě přispěly k tomu, že jsou jejich dopisy mnohdy básnicky intenzivní výpovědí, upřímnou a otevřenou. Fencel Demla nijak neohrožoval, často se ho tázal, ale nekladl na něj neustálé požadavky, kterými ho z jedné strany stihala brněnská konzistoř, z druhé strany Josef Florian, případně věřitelé Studia. Fencel po Demlovi „nic nežádal“, klidně mu naslouchal a měl pro něj značné porozumění. A to v dobách, které byly pro básníka po všech stránkách dramatické.

Vřelost jejich vzájemného vztahu dokládají už oslovení v mnoha dopisech: Deml Fencla zdraví jako milého bratra či drahého přítele. Snad právě tato srdečnost způsobila, že do souboru korespondence Matěji Fenclovi byly v Literárním archivu Památníku národního písemnictví omylem zařazeny i listy jiným adresátům, s nimiž Jakuba Demla pojila podobná důvěra. Díky tomu se ve složce „Fencl“ zachovalo několik neznámých dopisů Josefu Ševčíkovi, které jsme zařadili do prvního svazku Korespondence *Carissime, kde se touláte?*, ale také několik listů F. X. Šaldovi, jež dosud nikdy publikovány nebyly. Tímto nedopatřením se nám také mimoděk potvrzuje inspirace a hloubka přátelství mezi Jakubem Demlem a jeho „neznámým adresátem“ Matějem Fenclem.



1905



1 D

Babice 25. XI. 1905

Příteli,

můžete-li na vydávání Studia vypůjčit za jakýchkoli podmínek 50-100-1000 K, učinite tak; dluhy naše jdou do tisíců a věci krásné se zdržují. Bílkovo dílo nemohu dále vydávat. Vedle pana Floriana jsme tři *kněží*,³⁾ kteří obětovali pro Studium *všecko*, a ještě to nestačí... Není-li Vám nikterak možno urychlit náš postup, rozumí se, že se nemusíte omlouvati, jste kaplanem jako já - to není ještě kanovník ani prelát...

Pozdravuji Vás bratrsky
Jakub Deml
kaplan

³⁾ P. Jakub Deml, P. Josef Polák a P. Josef Ševčík.

1906



Milý bratře,

píšu Vám o svátcích svatodušních. Poněvadž pak ukazujete se upřímným, vidím, že Duch svatý, jehož nepřestávám vzývati, začíná uskutečňovati prosby mé, které *podobně* jako ty Jeho jsou „*lkáním nevypravitelným*“. Tedy Vás posílá Duch s otázkami...

Nejraději bych s Vámi promluvil ústně, a budete-li míti někdy času, přijedte do Staré Říše; dnes pak odpovím jen na to nejnalehavější a docela krátce:

Ani pan Florian, ani já nepíšeme a netiskneme, aniž bychom nezamýšleli něco *více* než literaturu. A jediné toto „*více*“ zamýšlíme a chceme a dáváme. Poznáte to lehce časem, neboť věřím, že setrváte ve své upřímnosti.

Už zde jest příčina našeho rozchodu s Dostálovou Modernou. Jiná příčina téhož rozchodu jest *racionalismus* a *bludařství* Katolické moderny. Sledujeme je v *Novém životě*, *Bílém prapoře*, v *Hlidce* atd.

„Jiného základu žádný položití nemůže, nežli položen jest.“ A Katolická moderna klade naprosto jiný základ: zavrhuje nadpřirozené a klaní se přirozenému; hájí Schella, Müllera, propaguje Spaldinga, Bonomelliho, Loisyho a s posměchem, skrytějším a zjevnějším, kárá autoritu Církve. Nekatolicky a neuctivě mluví o Neposkvrněném Početí, kultu Nejsvětějšího Srdce Páně atd. Nepřestává napadati celibát, zřízení indexu. Boří církevní hierarchii a usiluje ji zbořiti v samých základech. Reformuje tam, kde se reformovati nesmí, jako v dogmatech, a způsobem, jakým se reformovati nemá: v bohoslužbě, v kázni – a to vše svévolně a cynicky, nebo rozumářsky.

Kterak se knížka *Zde se vraždí velcí lidé* dostala do *Nového života*, je záhadou, již si vysvětlují pouze rčením „bonus dormitavit Homerus“⁴⁾ - neboť Lutinov nic do té míry nenávidí jako génia a světce! Že vydal Bilka? Že kdysi tiskl práce Otokara Březiny? Bláznovství Jakuba Demla? Mám na to písemné důkazy (kdyby nebylo jiných!) v korespondenci téhož Lutinova, že to vše tiskl z *obchodních* ohledů - anebo z důvodů jen *taktických*... Musím Vám říkati více?

P. Dostál-Lutinov *nenávidí* Bilka, *nenávidí* Březinu, *nenávidí* samého Hella (i na to mám *důkaz písemný*) - *nenávidí* vše nadprůměrné - a pak, vše *čistě katolické!* *Žurnalista!* Chápete tudíž, že i já, i p. Florian, marně se po léta pokoušejíce o jeho nápravu, konečně opustili jsme *Nový život!* Neb všechny ty práce, které nyní vydává *Studium*, byly uchystány pro *Nový život* - mnohé z nich také tam hanebně dlouho ležely ladem...

Věřte, že vyčerpá jsem všechny možné pokusy a trpělivost, nežli jsem se odhodlal, při své bidě, stavět *nový útulek* pro díla a exegeze - v *Studiu*.

P. Dostál má tak nízkou kvalifikaci pro posuzování věcí Krásných, Velikých a Svatých, že byste užasl. Zkazil se příliš záhy tento posedlý novotář a tribun davu. Tím jedině zůstal. Mám v opisu korespondenci *Zeyerovu s Bílkem*: kdyby se dověděla anebo až jednou se doví veřejnost tento úsudek a tyto zkušenosti Zeyera s Dostálem!

Odpudil Zeyera, Bilka, Boušku, Lémana - svým - jednáním... Bílek se k němu vrátil z *nouze*, ač ho *nenávidí* a on jej. Rovněž Bouška teprve nyní vrací se k Dostálovi - a mám *důkazy* - že z *nečistých* úmyslů... Herodes

⁴⁾ „dokonce i Homér chybuje“ (Horatius: O umění básnickém).

a Pilát se našli. Léman (můj bývalý přítel - P. Dohnal) vrací se k Dostálovi, ač Dostál vynechával mu v básních celé řádky: *já* vím, proč se vrací... Zkrátka: V Katolické moderně je příliš mnoho *shnilého*. Věřte mi!

Peníze pro p. Floriana věrně a ochotně zprostředkuji.

Váš Jakub Deml

Bez Vašeho dotazu byl bych tyto věci nepsal - ale je toho víc a horšího...

Příteli,

poslal jsem Vám předevčirem knihu Rilke, *Geschichten vom lieben Gott*.⁵⁾ Abych nebyl v pochybnostech, napište mi prosím Vás, zdali jste ji dostal.

Přeložil jsem z ní povídky tři; hned tu první: Das Märchen von den Händen Gottes, pak Wie der Verrath nach Rußland kam a Der Bettler und das stolze Fräulein.⁶⁾

Také jsem již psal R. M. Rilkevi o právo autorizační.

A napsal byste mi, zdali se Vám kniha líbí, a zdali ji tedy přeložíte? V posledním případě svůj trojí překlad Vám odevzdám.

Tento pátek odjede pan Florian na čtrnáct dní na pouť do La Saletty, kdež bude i Bloy: pojedje přes Vídeň a Ženevu. Nechtěl byste taky jet? Cesta odtud sem a tam stojí 65 K, útrata pak nemusí být velká. Pan Florian bude tento pátek u mne na noc a v sobotu odjede o deváté hodině ráno z Moravských Budějovic.

Pozdravuje Vás přátelsky
Jakub Deml, administrátor
v Martínkově, pošta Domamil

Chtěl-li a mohli-li byste do Francie jeti, pošlete mi telegram: Martínkov – Moravské Budějovice.

⁵⁾ Povídky o Pánu Bohu.

⁶⁾ Pohádka o rukách Božích, Kterak se do Ruska dostala zrada, O žebrákově a pyšné slečně.

Milý příteli,

obtíže, které člověka odstrašují před nějakým dílem, jsou *vždycky zdánlivé*. *Všecko* dokážem, ale jen proto nekonáme více, protože nemáme silnější vůle. Modernisti, například, mají strach z poslušnosti nebo z celibátu, a proto se jim obé zdá nemožným a nelidským a nerozumným. Nemoc vůle!

Taulera a Poustevníka přeložil jste tak dobře, že mám *úplnou důvěru* ve Vaš překlad nebo, abych lépe řekl, ve Vaš duchovní sluch. Buďte ujištěn, že jest to uznání, které nerozdávám na potkání. Není (toto slovo) hyperbolou, ale více suchým konstatováním. A nemyslete, že jest generalizováním jednoho více méně nahodilého a šťastného případu. (Vy např. nebyl byste schopeni titulovati mě „milý kolego“.) (Kde je pravý - mystický poměr mezi dušemi, tam ani mezi *bratry* nevyskytne se slovo, které by uplatňovalo „rovnost a bratrství“.) I mezi pokrevními bratry nejhlubším výrazem lásky a *pochození* - je úcta. Říkám Vám to důvěrně, protože při nalezení pokladu člověk je *vždycky štědrým*, aspoň na úsměv. A zdá se mi, že *Vás* nalezám... Hle, byl byste čtvrtým v naší Naději... Pan Florian je první. Třetím pater Josef Polák. Tyto věci jsou o to *tajemnější*, čím méně je svědků. A vidím pravdy, pro které nacházím výraz ve všech věcech a událostech a zjevech kolem sebe - a vidím zároveň, že tento stav je ze všech *nejtražičtější*... neboť pro množství důkazů, jako pro množství zrcadel a hvězd, není možno promluvit, aby se to nezdálo málo odůvodněným a slabým a „příliš ideálním“...

Tohoto strašného osudu - a tohoto štěstí! Neboť konečně člověk, bledý jako nemoc, musí přiznati si, že všechno závisí od BOHA... Ale představte si úžas a vděčnost člověka, který pozoruje, že se mu někdo blíží, a že přichází - od Boha! Kvůli *sobě* nedivil bych se tolik, mám ve své podobě (a to jest podstata člověka) příliš mnoho světského - a kdyby to jen něha byla -, ale pan Florian? U něho je celý proces daleko tajemnější a přátelství *jeho* přátel mnohem dražší... Zdali se nepodobá (pravé přátelství) - za okolností a z důvodů výše uvedených - *víře*?

Blahoslavený jsi, Šimone, synu Jonášův - neboť přes tu překážku, že jsi Jonášův: tys uvěřil v Toho, jenž není ani Jonášův, ani Josefův, aniž koho jiného - leč *Boží*... „Tělo a krev...“

Uvěřiti v toho, jenž činí zázraky, není veliká obět. Ještě menší obět jest uvěřiti v toho, jenž mluví bolestí nebo něhou. Ale uvěřiti v toho, jenž se blíží v *oděvu* smilníka, rouhače, tyrana, blázna? Jako plamen? Jako krupobití? Jako zemětřesení? A v těchto plamenech uvidíte tělo panny, pravdu a tělo Eucharistické? Byl byste čtvrtým, který se nepohoršuje... A uvěřiti takovým důkazům proti Katolické moderně (Dostálovi, Bouškovi, Bilkovi atd.), které svědčí pouze *mystický* - protože celý národ je slepý, aby to viděl *realistický*? V tom je cena Vaší „víry“... a proto mám radost z Vašeho dopisu a z Vašeho styku s panem *Florianem*...

Tendence knihy *Geschichten vom Lieben Gott* je dobrá: je to skutečně pro *děti* (jim nezáleží na pravdě *materialistické*: a co jiného jest pravda tzv. historická? a pravda nynějších apologetů „křesťanských“?) - jest to proti nynější *škole* - a proti nynějšímu *spolkařskému*, stádnému světu - proti žurnalismu - a proti všem, kteří podceňují legendu, pohádku, mrzáka, dělníka, žida, cizoložnici (nevěstku) - a *Boha*, a *krásu*. A katolické „litanie“.

A proti všem, kteří všechno očekávají od „sociální otázky,“ od normálu, od zdravého rozumu, pokroku, a jak se všichni tito ďábli jmenují...

Bůh miluje paradox... A kniha Rilkeova je paradoxní... Ovšem nedoufám, že by církevní vrchnost nám ji aprobovala - Bůh žádá od několika katolíků *heroismu*, aby zůstali katolíky, a to: *zůstanem*, proti celé Katolické moderně!

Nedáváme Vám *žádné* lhůty k překladu, *naše* věci, jako věci Boží, *nikdy* nespěchají - zvolte si rok, dvě leta, jak chcete...

Váš *vytištěný* překlad už nelze opravit, ale napište nám ony tiskové chyby a my *připojíme* opravu na *zvláštním* lístku.

Buďte ujištěn, že peníze Vaše, které nám pošlete (je to jedno, kterému z nás), přijdou na nutnou věc, protože všechny naše věci jsou *absolutně naléhavé*... i taková *pout* do La Saletty. Na můj dopis o Lutinovovi nemusíte odpovídati, stačí, když věříte.

Váš Jakub Deml

Můj milý,

pan Florian právě odešel, byv tu u svatého přijímání, a já si vzpomínám, že můj odeslaný dopis k Vám je neúplný. Ale na to buďte už připraven: neboť jakmile dopisy dvou lidí začaly být *úplné*, přestalo mezi nimi přátelství. Ba, ale rozumějte mi dobře! - vrchol přátelství je tam, kde se už nevidí potřeba řeči - „kde jen *ruce* ještě mluví“, jak jsem napsal ve svém Smrtném tichu. Smrtné ticho není vlastně nic jiného než epištola „de amicitia“ ad amicos:⁷⁾ přečtete to pozorně - a uvidíte, že je to psáno *budoucím* - že to bylo psáno i pro Vás - a snad jediné pro Vás - a že máme jen právě tolik přátel, kolik je nám jich *dáno* - a že to *dostačí* - ba *musí* to dostačiti, jestliže podle nevyzpytatelných úradků *jest potřeba* na světě tolik lidí, kteří *mluví*...

Nic není *tiššího* nad přátelství, nic pilnějšího, nic rychlejšího - jest to takové třesení křídel, že se zdá, jako by se nepohybovala... a jako by vzduch byl vodou či větví... Logika a gramatika školská je tu nesmyslem, protože dorozumívání děje se tu *tělem* (ve výraze tváře a rukou např., pak v *linii* těla celého od hlavy k nohám) a tělo poskytuje nesčíslnou škálu nuancí - a kde přátelé osobně se neznají, nebojte se, že se *tato* řeč, řeč těla a jiných *mrtvých* věcí neobjeví... Takzvaná květomluva jest pouze dětská násobilka pro přátelství dětí, a míň... Nebo jak jinak mohli bychom se spřáteliti s Verlainem, Hellem, Francisem Jammesem, Baudelairem - nebo

⁷⁾ „o přátelství“ k přátelům.

s Dostojevským či Dantem? A s těmi, kteří se pro nás narodí v den našeho úmrtí?...

Vidíte, příteli, že se velice těžko dostávám k tomu, abych Vám zodpověděl otázky týkající se Vaší knihovny a Vaší práce, tj. Vašich nástrojů. A jsou to otázky dobré a nutné, neb hledající ptá se těch, kteří bloudili - a bloudivší mají po svých *trampotách* a ve svém *oddechu* tu moc, neocenitelnou, že hledajícího postaví na cestu, a řeknou: je Vám, nejdražší bratře, volno *blouditi tudy*...

Neboť *jedině* nebezpečné pro duši jest to, „čeho lze dosáhnouti bez nebezpečnosti“ - - -

Z českých časopisů radím Vám odbíratí *jedině Moderní revui*. A tu Vám sdělím věc zajímavou: Škrdlova *Vlast* a s ní, jak se rozumí, všechen český oficiální „katolicismus“ *odsoudili* Barbeye d'Aurevillyho. A na druhé straně, všichni spolupracovníci *Moderní revue* odsoudili *Moderní revui* a jejímu redaktoru, Arnoštu Procházkovi, odřekli své spolupracovnictví z toho důvodu, že uveřejnil nejslavnější román nejkatoličtějšího spisovatele, Barbeye d'Aurevillyho. Redaktor *Moderní revue* byl nucen obrátiti se na své spolupracovníky se zvláštním „dotazem“, chtějí-li, aby *Moderní revue* přestala vycházeti - aby tedy sdělili, pošlou-li příspěvky. Proto jste četl v třináctém čísle *Moderní revue* ono - neobvyklé prohlášení redakce. Nezapomeňte tuto okolnost (sdělil mi ji pan *Březina*) rozhlášovati mezi Vašimi známými, poněvadž je jisto, že na soudnou stolicí v parlamentě Katolicismu (mluvím tak, poněvadž se věc netýká dogmatu, sice bych nikterak neužil slova „parlament“) sedli si lidé, kteří mají sedět v lavicích *posluchačů*. Ach, máme to zkušenosti, kdybyste věděl...! S konzistořemi - - - „atd.“ - ale nebudu o tom mluvíti.

Volné směry neodbírejte. Odbíráme je my, a tak Vám je vždy pošlem. Panu Florianovi trvá balení dlouho, až

k němu přijdu, tak Vám to odešlu. Nespěchá to: Studium, svazek silný, který vyjde tento měsíc, *dosti* Vás zaměstná...

Šalda píše - mnoho studoval - a neškodí, že ho čtete -, ale není to, co potřebujeme *my*. Není to chleba - je to literatura. Šalda zplodil Miloše Martena, a vidíte, že to dítě má bledničku. A Karásek, „mladší bratr Šaldův“...

Já už vidím, že svůj dopis opět neskončím - mám zdlouhavou povahu - ale to Vám ještě sděluji, že byste si měl okamžitě koupiti:

Schmöger, *Leben der gottseligen Anna Katharina Emmerich*,⁸⁾ a sice *úplné* vydání (tuším: Freiburg, 1867-70. Asi dva svazky jen.) A přál bych si toho já i pan Florian, abyste přeložil tu knihu právě, ze které je vzato, co bylo v březnovém sborníku *Studia*. Byla by to práce *slavná*, to Vám pravím, poznáte to, až za několik dní budete ve Studiu čísti článek Barbeye d'Aureillyho o Kateřině Emmerichové. Schopnosti k tomu *máte* - a snad Vás Prozřetelnost ne nadarmo tak dlouho ponechala mezi Němci.

Váš Jakub Deml

8) *Život ctihodné Anny Kateřiny Emmerichové.*

6 D

Martínkov, Domamil 19. 9. 1906

Příteli,

posílám Vám k četbě listy Julia Zeyera (jsou *úplné*, a Bílek mi dal právo opsati je) – Bouška, který je u mne četl, bez mého vědomí a dovolení připojil k nim své poznámky: i bude Vám nyní jasno, proč Bouška v předposledním čísle *Nového života* Bílkovi tak málo je přízniv – ale radím Vám, odezírejte při četbě této korespondence jak od Boušky, tak od Bílka – a patříte na *Zeyera*!

Těž Vám, a pouze Vám dovoluji přečísti si listy Otokara Březiny.

A rozumí se, že Vám dovoluji vypsati si z obojí korespondence místa, která budou míti *pro Vás* význam. Dobu Vám neurčuji (do dvou měsíců snad budete s tím hotov?), a kdybych něčeho potřeboval dřív, poprosím Vás.

Budete-li si přát, pošlu Vám též listy Bílkovy, mně adresované. Jest jich mnoho, a proto Vám je neposílám.

Těž Vám zapůjčuji vzácnou knihu *Geistlicher Blumenstrauß*,⁹⁾ a bude-li Vám možno, vyhledejte někoho (ale Boušku ne! ani Dostála!), kdo by *doslova* přeložil (po způsobu p. Floriana) *Philomenam S. Bonaventurae*.¹⁰⁾ *Stabat Mater speciosa*¹¹⁾ už mám přeloženo.

Jako kněz – a spisovatel – měl byste míti tyto knihy:

I. *Spisy sv. Otcův apoštolských*, přeložil Sušil,

II. *Makaria Aegyptského Padesát homilií*, obojí vyšlo v Dědictví svatoprokopském,

⁹⁾ *Duchovní kytice*.

¹⁰⁾ *Slavík sv. Bonaventury*.

¹¹⁾ *Stála Matka krásná*.

III. Wolter, *Praecipua elementa ordinis monastici*,¹²⁾ Desclée, de Brouwer et soc., Brugis 1880,

IV. *Concordantiarum SS. Scripturae manuale*,¹³⁾ sestavili PP. De Raze, de Lachaud et Flandrin. Parisiis, apud Victorem Lecoffre via dicta Bonaparte 90, 1896.

Také bych Vám doporučoval Heinrich Suso, *Leben und Schriften*, IV. Auflage,¹⁴⁾ Regensburg bei Joseph Manz 1884. A v Praze, v knihkupectví Cyrillo-Methodějském vyšla 1885 Susonova *Knížečka o věčné Moudrosti* - za 1 K vázaná. - Zatím tolik.

A pak Vám posílám k nahlédnutí, co jinak nestojí za koupi: Altenberg, Strindberg, Annunzio; Andrejev. - Dostojevského máte? *Idiot, Zločin a trest, Bratři Karamazovi* - to musíte číst. - Tolik zatím. Přemýšlím o Vás neustále.

Bratrsky
Jakub Deml

Knihy Březinovy máte všechny?
A Hellovy?

12) Maurus Wolter: *Hlavní prvky mnišského řádu*.

13) *Příruční konkordance Písma svatého*.

14) *Život a spisy*, IV. vydání.

7 D

Martínkov, p. Domamil,
s. Thomae de Villanova, 25/9 1906

Můj milý,

mimoděk jsem si vzpomněl na verše:

„Kdo tě potkal a svedl z mých zahrad? Či leká
tě oblak, jenž zhaslými slunci se pozdvih' a nad mým
domem se prostřel?
Či smrt, která zabíjí v křižovatkách mé hosty a čeká,
až sám se přiblížím k oknu, blízko na osudný dostřel?“

Myslil jsem skutečně, že nějak stůněte, můj milý. Buď že se rozstonalo Vaše tělo, anebo Vaše přátelství ke mně. I rozpomínal jsem se. „Kdo tě potkal a svedl z mých zahrad?... Či smrt...“ Buďte ujištěn, milý, že ďábelské mocnosti žárlivě střeží místa, kde „dva nebo tři sešli se ve jméne Božím“. I rozpomínal jsem se... Neboť, a věřte mi, příliš dobře, a dlouho již, a mnohdy bolestně přesvědčuji se, že Peklo skutečně pracuje proti našemu svatému úsilí... Ne lidé, ale *Peklo*, a prosím Vás, věřte tomu. A prosím Vás, buďte na to připraven. A kdybyste byl blíž a kdybyste byl na vinici naši vstoupil dřív, byl byste spatřil, jakých prostředků používá Ďábel. A často jak směšných, nemůže-li vážnějších. Ostatně přesvědčíte se o tom, až budete čísti svatou Terezii nebo Susona. Nemůže-li (Ďábel) uškodit, vyplázne aspoň jazyk.

Při této příležitosti hned Vás upozorňuji, že všechny spisy sv. Terezie lze dostati v překladu německém: *Sämtliche Schriften der hl. Theresia von Jesu*, übersetzt

von Dr. Magnus Jocham,¹⁵⁾ Verlag Friedrich Pustet, Regensburg, šest svazků. Není to drahé. Dostanete je také někde antikvárně. Rovněž vřele Vám doporučuji *Leben und Werke des heiligen Johannes von Kreuz*,¹⁶⁾ dva svazky, Regensburg, bei Joseph Manz. Pro katolickou mystiku jsou tyto věci základem. Z mistra Eckharta přeložil Dr. Lang pro Studium traktát O odloučenosti. Věc nadmíru hluboká! Jest to hudba *pramenů*, tento Eckhart. Ovšem, že naši doktoři teologie hned vyrukují s výčitkou, že Eckhart byl odsouzen Janem XXII., jako částečný heretik. Nic nedbejme doktorů, kteří nedovedou ocenit *poezii*. Nesmí se všechno v těchto a podobných dílech brát materialistně a jako dogma, nýbrž jako odvaha Krávy, sestupující do temnot Ducha. Ostatně, není nebezpečí, že se dnešní člověk stane kacířem: tak příliš dnešním kněžím je víra vůbec *lhostejna*. A věřte mi. Znam příliš dobře dnešní kněžstvo. - Doktoru Aloisu Langovi, profesoru (náboženství) reálky v Moravské Ostravě, poslal jsem druhdy adresy knih, které jednají o Eckhartovi: Jestli Vás to zajímá, dopište mu a odvolejte se na mne. *Denzinger* (Enchiridion symbolorum)¹⁷⁾ ovšem nekupujte, jest to přeloženo už ve Studiu. Zato bych Vám doporučoval studovati *Taulera*: jeho spisy vůbec nemají bludů, a Tauler prohlášen od Církve za blahoslaveného. Z Taulera vždy od Vás překlad přijmu. Dr. Lang píše nyní studii o Angelu Silesiovi. Knihy Silesiovy tvoří jediný svazek. Ale skutečně cenným dílem Silesiovým jest *Cherubinischer Wandersmann*.¹⁸⁾ Dr. Lang

¹⁵⁾ *Sebrané spisy sv. Terezie od Ježíše*, přeložené dr. Magnusem Jochamem.

¹⁶⁾ *Život a dílo sv. Jana od Kříže*.

¹⁷⁾ *Příručka vyznání víry*.

¹⁸⁾ *Poutník cherubínský*.

už to asi přeložil. Dílo toto považuje Březina za jedno z nejhlubších děl lidského ducha. Však také Mickiewicz z toho něco přeložil (Silesiovi říká Szlązak).¹⁹⁾

Gottesminne neodbírejte, posílám Vám ji sám, to, co z ní mám, ostatní jsem půjčil Březinovi. Z korespondence Březinovy poznáte, co Březina o *Gottesminne* soudí.

Souhlasím s ním. Vidíte to i z toho, že jsem ji už přestal rozřezávat. Je to krotké! Musí to být krotké, má-li to odporučovat a chválit dvacet biskupů. Pravda není krotká. A - my se nikdy nedočkáme, aby naše dílo fedrovali biskupové. Ale naši biskupové, čeští, dovedou fedrovati časopis *německý*. Jsme žebráci. Jsme už velmi ničemný národ. Otrocký. Naši posvěcení „soudcové“ nepotřebují pravdy, kopou i do tak čistého a velikého díla, jako je Barbeye d'Aurevillyho. Nedávno odsoudila konzistoř brněnská a vrátila mi dva překlady knih Léona Bloy. Kterak prý se vůbec opovažují něco takového jim poslati. Ale to přece uznali, že tendence je dobrá. Odpověděl jsem podle pravdy. Ach, my katolíci... Pöllmann však mi slíbil, že v *Gottesminne* na Léona Bloy nezapomenou, a že už, na mé upozornění, práci tu zadal. Ovšem, *Gottesminne* bude náš - slepý tribunál odporučovati... Němci je dovoleno vše. Německá řeč asi tak nepálí. Němec má mnoho „pomocných slov“. Budiž.

Chimeru Vám vřele odporučuji, ač dostanete-li ji. Zeptejte se v *Moderní revui*, poproste třeba jménem mým nebo p. Floriana, zdali ještě vychází. Zdá se mi, že už nevychází. Vídal jsem ji u Březiny. A zvláště bych si přál znáti Rudela, nemýlím-li se v jeho jméně (ale není totožný s Rydelem!), spisy jeho vyšly právě v jednom sešitě *Chimery*. A to vůbec ponejprv, z rukopisů zesnulého,

¹⁹⁾ Slezan.

který za svého života nic neuveřejnil. Mystik. - *Chimeru* bych Vám sám z pokladny Studia platil. Do německých časopisů bych Vás vůbec nenutil. Máte již *Hochland*. Ostatně optám se na to ještě p. Floriana. *Neue Wiener Rundschau* snad se jmenuje velký, seriózní list, v němž jsem u p. Březiny četl Kassnera. Snad to. Rudolf Kassner je hluboký. P. Březina mi právě zapůjčil jeho knihu, Rudolf Kassner, *Motive*.²⁰⁾ V *Moderní revui* je také o ní zmínka. Vyšla u Samuela Fischera v Berlíně a stojí za čtení. Jakmile budu s ní hotov, půjčím Vám ji. - Čtete i ruský? Ruské časopisy máme (Věsy). Jak se Vám líbí Andrejev? Je to skutečný umělec. Rovněž Stefanyk. Z *Moderní bibliotéky* Vám *vřele* doporučuji malou knížičku: Nouhonyš, *Egidius a cizinec*. Jiného nic odtud.

Eckharta bych si přál též: nevíte, kde vycházejí jeho spisy?

*Der bunte Vogel*²¹⁾ patří p. Florianovi, vraťte ho po přečtení přímo jemu.

Redakci Studia opět převezmu od p. Floriana, poněvadž jemu taková práce překáží - ale konzistoř mi nařídila, že *první* sešit musím poslati k aprobaci v rukopise, ostatní pak čísla hned po vytisknutí. Váš překlad z Jeana Paula byl bych měl rád hned v čísle prvním (které vyjde 1. prosince), jenže nemám tolik důvěry v konzistorního referenta - on by v tom našel nevěru -, a proto jsem nucen odložit tu práci až do čísla druhého. Neboť nerad bych Studiu znemožnil cestu hned v počátku - když je to natištěno, jinak se to čte...

Nevím, co bych Vám měl k informaci ještě psát - to se ukáže časem. Ale z mých slov na začátku vidíte,

²⁰⁾ *Motivy*.

²¹⁾ *Pestrý pták*.

že opravdu na Vás myslím. - S těmi matrikami atd. netrapte se tuze. Co vykonati musíte, to konejte klidně. Uvědomte si, že i v takové práci jsem vedle Vás... Jsem vždy s Vámi. A nic není zpozděno, když si již *uvědomujete*, že *bylo* něco zpozděno... Tímto uvědoměním jest vše vykoupěno... Živte tuto lítost, ale zůstaňte klidným - Váš klid bude posilovati i můj. Neklid jest pozorovati i ve Vašem písmě. Hledte, jak Březina každou písmenku maluje... a pan Florian... Pište aspoň tak zřetelně (čitelně) jako já: a poznám, že jste *klidný*... U Vás mi na tom záleží - protože jsem Vás našel - a *chci*, aby můj přítel byl klidný. Hledte, to nás vždy bolí, když vidíme, že přítel nějak trpí - třeba i neklidem - je to znamením, že přátelství naše není dosti silné, abychom ho potěšili a uklidnili... Nebylo by snad dobře, kdybyste se hlásil na štaci *českou*?

Také v tom jsme si podobni, že i já jsem byl (ovšem jen dva roky) na štaci německé. Ale odešel jsem odtud. A vidím, že to bylo dobře. Snad právě tato okolnost Vás znepokojuje. Nevím. Každý jinak snese.

Pozdravuji Vás bratrsky
Jakub Deml

Dostojevského čtete *co nejdříve*! Uvidíte nejen *slávu* slova, ale rozplácete se i nad jeho *hloubkou*... uslyšíte Srdce jako pláč velkonočních zvonů...

Vždyt Vám to dá knihkupec na dluh. A o ty časopisy se tolik nestarejte - také se tím maří čas. - Ephemerides.²²⁾ Velmi na Vás myslím. -

²²⁾ Pomíjivost.

8 D (fragment otištěný v knize Pro budoucí poutníky a poutnice)

20. X. 1906

Milý!

Nepochybuji, že jsem Vám způsobil zármutek, jak pravíte. Stalo se to tím, že jsem Vám nemohl ihned odpovědět: dobré vydání bl. Kateřiny Emmerichové má pan Florian, čekal jsem pravidelnou jeho návštěvu a on - nepřišel. Bez jeho rady nechtěl jsem Vám v té věci psát, a on nepřišel. Hleďte, jak jeden zármutek má vzápětí druhý. Jak vidíte, nestalo se mou vinou - chtěl jsem Vám dát informaci bezpečnou. Mám ještě více osvětlovati svou nevinu? Mám vypravovati, že nerad dotazuji se p. Floriana písemně, a sice jedině pro příliš zdlouhavé poštovní spojení s Říší, a že jsem zcela jistě ho očekával a že jsem Vám skutečně mýnil, chtěl okamžitě psát? Není snad potřeba těchto a jiných důkazův. Ale jak prudce - litujete! Pravíte, abych Vám neodpovídal, a litujete, že jste mi kdy psal. Je mně milé toto přiznání Vaše, přijímám je jako projev citu - jiného. Řeknu-li to hned, nebude to zcela dobře. Ale přece nějak to řeknu: Zdálo se Vám, že Vaši duši беру na lehkou váhu. - Ne, žádnou duši tak nepřijímám. Nejméně tu, která se blíží. A vše, co mi v tomto obcování překáží, jako jídlo, spánek, návštěvy jisté, úřední záležitosti atd., považuji za svou kletbu a zlo. Bolest mi to působí. Věřte tomu. Nic nechci než duši. A věřte též, že jsem svou duši ještě - nerozdal, jak by se asi zdálo. Není snad *tady* ono místo, odkud vznikly pochybnosti Vaše o pravosti mého přátelství k Vám? Zákon gravitace je ten, že všechno padá, co

nepracuje proti pádu, plavbou, letem, vůlí. A když něco padá, zdá se, jako by *všechno* pracovalo k tomuto pádu... Od věčnosti. Vznikne-li v nás nějaká pochybnost: *všechno* pracuje k této pochybnosti. I mlha, padající lupení, prázdnota po odlétlých ptácích, listonoš, sestra, noc, den atd. atd.: *vše*. Vidíte, můj milý, co bych musel vyléčit, abych uzdravil Vaši ránu. Zahojí se sama! Tak jako jaro přichází samo. Nenechati v přátelství některou věc nerozřešenou znamená *konec* přátelství. Pochopiti Mysterium ubohým lidským rozumem znamená konec víry. A co horšího: konec štěstí, konec *OBĚTI*, konec blaha!

Marně tedy byste naléhal, abych Vám vše vysvětlil, jste mi přece a skutečně milý! -

Stromy opadávají, den se krátí, nebe snižuje se mlhami: odumírání, tesknota - ale člověk je *pánem* ve všem tom, a proto buďte vesel!

9 D (fragment)

Martínkov 26/10 1906

[...] ale nejste už svůj...

Svatá Mechtilda se modlí: cizíma myšlenkama myslím, cizími slovy mluvím, cizíma očima se dívám, cizím srdcem cítím, cizíma rukama pracuji...

Nebojte se, můj drahý, vyjdete ze své pouště a porozumíte větě, že jsou „bytosti s odleskem vnějších věcí v oku“, a co znamená „oči s odleskem vnitřním krve“, jak jsem napsal ve svém rozjímání vánočním. A porozumíte jiným věcem, jakož jste jim porozuměl... Pro Vás janua linguarum reserata.²³⁾ Konečně už kdokoli snad rozumí mému SLOVU (svět je úžasně už vzdělaný, a už je příliš mnoho křesťanů...), Vy však Slovo mé *milujete* - jaká to pro mne sláva! *Jediná* sláva člověka, když někdo pro něj už trpí, s ním dýchá, jeho očima se dívá, jeho duchem myslí, jeho rukama pracuje - a Vy víte, že mé Slovo není moje Slovo... a proto, co dávám, dávám s takovou lehkostí, veselostí, štědrostí a *jistotou*... Jaká sláva a jaká útěcha pro mne, že někdo mému Slovu uvěřil a mým smíchem se směje - neb o nic jiného se nejedná než o patření na „Tvář Boží“ a *práce* může být jakákoli...

Jaká útěcha pro mne Vaše láska, neboť žijete-li Vy ve mně, má léta počítají se dvakrát, a zemru-li v třiceti letech, vyplnil jsem věk šedesáti let, a radoval-li jsem se den, Vy jste mi tuto radost vykoupil utrpením týdne, a hřešil-li jsem týden, Vy jste můj hřích odpykal kajícností sedmasedmdesáti dní, a co já odpočívám, Vy pracujete - *a vše naopak* - neboť věřím ve svatých obcování

²³⁾ brána jazyků otevřená.

a poznal jsem tajemství skryté vzájemnosti a souvislosti a *rovnováhy* mezi dušemi, a přiznávám se Vám, že je to zatím mé poslední veliké tajemství, které jsem poznal...

Vím, že Vám odpovídám neúplně a jednostranně, vím najednou, co bych měl přesně odpovědět, ale vím, že mne doprovázíte očima, i když se odchyluji a odvracím náhle jinam... dle toho, co se zrcadlí právě v oku, neboť jedná-li se o rozmluvu mezi dušemi, „tonoucí zachytává se tonoucího“. A píšete-li např., že jste se cítil opuštěn, ztracen a jako zavrhnut *ode všech* - anebo píšete-li, že jste viděl celou svou chudobu - anebo napsal-li jste, abych jistá Vaše slova a otázky považoval za nenapsané - všechna *tato* Vaše přiznání jako signály různých světél za noci vydávají svědectví o tom, že nepíšete, nýbrž že skutečně *žijete*, a žijete-li, že také *budete* žít, že jste mysticky *zdráv*, že jste pravdivý, upřímný, pokorný, že zasluhujete, aby Vám do ruky vtisknut byl život, pochoď, dar, nesmrtelnost, žezlo, meč, srdce. A což je nejdůležitější: když přijde čas, že dovedete býti *sám* - se svým Bohem... A konečně i sám, když Bůh Vás opustí... Toť poslední zkouška nejsilnějších... Kameny budou vám milé jak chléb - a nebudete čekat, až Vám budou zaměněny za chleba, Vy *sám* si je zaměníte, jak učinili všichni, kteří jdou před námi. - Neříkejte, že jste mne urazil, to by znamenalo, že Vám nerozumím, a neříkejte „*dítě* jsem já“, neboť atd., jak je to u Proroka - Vaše slova, vůle, síla, zdraví, odvaha, to všechno svědčí, že jste muž - a můžete rozdávat, a budete rozdávat - jste v Centru života, jste kněz, vládnete nad mystickým Tělem Kristovým.

Co se týče Kateřiny Emmerichové, nezáleží na tom, kolikáté vydání, jen aby bylo *úplné*, dle Vašeho dopisu je však vydání, které Vám Mussotter poslal, neúplné. Jestli jste mu je dosud neposlal zpět, převezmu si je

já a zaplatím, jen mi je pošlete i s účtem, ale nařídte Mussotterovi, aby hledal vydání *úplné*, on *jistě* Vám je obstará, a *zatím* můžete překládati z vydání neúplného, potom snadno doplníte místa vynechaná. Anebo zatím čtete Dostojevského a *Chimeru*. Pan Florian má vydání *francouzského* Emmerichovy, a proto Vám je nepošle, jeť lépe, když se překládá z originálu. – Je to skutečně *Norwid*, kterého jsem Vám chtěl doporučiti, a nikoli Rudel. A úsilovně Vás prosím, abyste ihned zakoupil ten VIII. tomus *Chimery*, kdež jsou *Pamięci Cypryana Norwida*²⁴⁾ – a kromě toho tomus VII., kde jest jeho *Boga-Rodzica*.²⁵⁾ Tato práce může být pro nás velmi významná. Ze starších svazků jiných nekupujte teď, ale nový ročník *Chimery* odbírejte. Z jiných časopisů radil bych Vám jedině ještě *Mercure de France*. Snad Vám zatím *Chimera* stačí. – O Bílkovi zas jindy atd. Susona, prosím Vás, vraťte mi brzo, stále takových knih člověk potřebuje. Duch Páně s Vámi, milý!

Jakub Deml

²⁴⁾ *Paměti Cypriana Norwida.*

²⁵⁾ *Bohorodička.*

10 D

[po 26. 10. 1906]

Milý příteli,

abych ničemu neublížil, radil jsem se ještě s panem Florianem, i prosím Vás, kdybyste Kateřinu Emmerichovu překládal dle vydání prvního, *nezkráceného*, neboť v každém podobném zkrácení nevidíme snahu po nějaké nápravě, nýbrž ústupek jakýsi obecenství. Mnoho jsem o Vás hovořil s panem Florianem, a vím, že nezpyšíte, prozrazují-li Vám, že pan Florian konstatoval u Vás vnitřní sílu, která roste každým dnem jako řeka přibírající prameny - anebo vůbec jako vše, co *roste*. Zkrátka zdraví - anebo život. Vnitřní čin. A to jest Budoucnost. A, abych nezapomněl: prosím Vás, kdybyste začal překládati onu knihu, kde jest Vidění vánoční, jež bylo v březnovém sborníku Studia. S tiskem nemusilo by se čekatí až na konec, mohlo by se začítí, jakmile byste měl takovou dávku překladu, že byste pak tiskaři vystačil: tiskařové naši vysázejí jeden aršík asi do osmi až deseti dní. Až se do toho dáte, uvidíte, že Vás práce strhne... a co důležitějšího: duše Vaše se soustředí a zmohtní... Je to analogické s prací fyzickou, která posiluje svalstvo i nervy i krev. A pak, teprve při této *práci* poznáte mnohé věci, které Vám nemůže říci žádný člověk. Podobná práce vždycky znamená objevení Ameriky.

Gottesminne, *Volné směry* a korespondenci Bílkovu jste obdržel? Ve svém listu se mi o tom nezmiňujete. Jste asi velmi zaměstnán. Také Vám chci říci, kdybyste neměl dosti peněz a potřeboval tu neb onu pomůcku ke své práci, mějte ke mně důvěru, napište, kolik potřebujete, a já Vám účet zaplatím z pokladny Studia, doufám totiž,

že Prozřetelnost nikdy nám nedá trpěti nouzi v tom, co je ke slávě Boží. Váš překlad z Lienharta Taulera a Poustevník vyjde v nejbližším (asi v prosincovém) sborníku Studia. Překlad z Jeana Paula asi v lednovém. Tážete se, zdali bych přijal překlady z deníku Brentanova. Rozumí se, že ano. A rovněž z Taulera. – Vidíte, že ta *Gottesminne* je trochu slabá? A *Volné směry* jednostranné? Jak byste přeložil tyto verše:

Schön ist die Jugend, die uns erfreut.
Doch wer will sie halten? Sie flieht und bereut,
und wer fröhlich sein will, der sei 's heut',
und für morgen ist keine Gewissheit.²⁶⁾

Jak víte, je to z knihy Rilkeho. Od Rilkeho máme ještě dvě jiné knihy.

Mám téměř ustavičnou korespondenci s nejdůstojnější konzistoří atd. Až se setkám s Vámi, vše Vám povím... Příliš, *příliš* mnoho událostí krouží kolem mé hlavy... Vaše láska mne posiluje, a v některých chvílích i zahanbuje a rmoutí, protože se mi zdá, že *moje* láska má přílišné požadavky... Prosím Vás, mějte se mnou slitování...

Zcela Váš
Jakub Deml

²⁶⁾ Jak krásné jest mládí, proudící v nás,/ kdo však je zadrží? S pláčem odleti zas,/ a chce-li kdo vesel být, budiž jím včas/ zítřek již smrti možná dán v pospas (R. M. Rilke: Povídky o Pánu Bohu, povídka O žebrákovi a pyšné slečně, přeložil Jakub Deml).

Milý,

já vím, že bych Vám dnes neměl psát, ale je takové ticho v mém večerním pokoji, v mém pustém domě, že tikot hodinek přede mnou na stole ležících zdá se jediným zúčastněným svědkem mého života... Nejsem na tom nejhůř: v kamnech za mnou praská oheň v přestávkách, jako vzpomínky osamělého. Nejsem na tom nejhůř: přede mnou tikot hodin, za mnou praskot ohně...

Také potřebuji velice mnoho peněz. Včera a dnes také byl u mne pan Florian, který (mimochodem řečeno) od počátku naší známosti, kdykoli se zmýlím, napomíná mne, abych neužíval slova „přítel“ nebo „láska“, ale tentokrát ani pan Florian mne nerozveselil. Ono je to v takových případech nesnadno: jsem tělesně churav, a už od několika let netrvaly mé srdeční záchvaty tak dlouho. Lékař mi před dvěma lety řekl, že má srdeční vada není organická, nýbrž dojmová. Za týden odstěhuji se do *Třeště*, jsem tam ustanoven za kaplana. Má administratura končí, a proto je *více* dojmů a starostí. Vy nepíšete.

Váš oddaný
Jakub Deml

Můj milý, knihu Clemense Brentana *Godwi* mám, až si jí budete přát, pošlu. Před svým odstěhováním posílám Vám ještě některé drobnosti, mezi nimi též Brunnerovy anarchistické *Obzory*, abyste poznal a viděl, jak anarchisté jsou čilí a ve své žebrácké bídě jak jsou obětaví a jaký smysl mají pro věci *krásné* - a jak daleko a pozadu za nimi jsou: katolíci! Skutečně, dnešní katolíci připadají mi vůči anarchistům jako hokynáři, sprostí, tupí, špinaví... Sice by aspoň katolická inteligence pochopila a oceňovala význam *Studia* a takový *Nový život* byl by jim prostě nesnesitelný svým nevkusem a hloupostmi. Ale - klérus náš už je tupější než laici.

Na ty obrázky z *Obzorů* dejte mi prosím Vás pozor, jsou to věci delikátní, a zvláště je mně drahá *Hlava tigra*. Myslím, že si *Obzory* jistě objednáte. O anarchistech rád bych Vám řekl víc, jenže nyní jsem zaměstnán - i mohlo by se zdát, že soudím nesprávně. Anarchie má budoucnost - a jsou to jediní *důslední* lidé tohoto světa (*huius saeculi*).²⁷⁾ Demokracie je konfušní, polovičatá a nemá důvodu ani sociálního, ani historického, ani - teologického. Všechno svědčí proti ní. Tak jako všechno svědčí proti Katolické moderně, kompromisní, polovičaté.

Poslední boj na zemi bude mezi římskými katolíky: papeženci a *anarchisty*. Nikdo to u nás nevidí, a omezeným lidem v Církvi se zdá, že se to spraví ignorováním. A zatím, anarchisté budou mít ve světě převahu svým duchovním (estetickým etc.) vytříbením - kulturou a odvahou k: *činu*! Naši modernisté a klerikálové jako

²⁷⁾ této generace.

demokratická luza osvojili si: řečnění, petice, protesty, rezoluce!!! A potisknout hodně papíru... a naříkat... a vyčítat... a posílat do novin „opravy“...

Tak vám stručně poukazuji na nový význam našeho Studia - uvědomit si, přichystat se na boj poslední... Snad to ve Studiu zpozorujete... Náš boj s nimi je neviditelný, je to pozorování - neboť ještě nepřišel čas, a sotva se ho dožijem - ale doposud konají nám katolíkům anarchisté dobrou službu... pomáhají umývat a česat - buržou... Šlapou housenky. Až se to dokoná a prostranství mezi nimi a námi se vyklidí - nastane boj poslední - a to bude teprve skutečný boj... To nebudou davy... to budou jednotlivci - konejme zatím hlídku.

Nová adresa má: *Třešť, Morava*. Jsem tam kooperátorem.

Jste tedy zvědav, co se se mnou stalo. Je to mnoho věcí, ale všechny jsou *hotovy* a odbyty, jak je u mne ve zvyku. Jen se tažte a já Vám napíšu, nemůžete-li za mnou přijet. Můj zármutek občas prýští z hloupého zaměstnání úředního a hlavně z tuposti našeho kněžstva...

Pište mi brzo!

Srdečně
Jakub Deml

13 D (fragment otištěný ve Studiu)

12. XI. 1906

PŘÍTELI P. M. F.

Och, nemáte představy o naší situaci, myslíte-li, že by nám nepomohlo třicet korun, když je nám vítaným a vzácným často halíř! A již jsme v dokonalosti křesťanské - pravím to zcela vážně - tak daleko pokročili, že se nám nejedná o zaplacení dluhů (nyní!), nýbrž o udělení *tolika* dluhů, kolik při zdravém svědomí je *vůbec možno!* Rozjímejte, přáteli, tato slova, snad pochopíte, jaké jest postavení přátel Pravdy od věků do věků. Jen skutečná *chudoba* má tuto odvahu a toto Světlo... Jste dosti silný, abyste snesl jeho paprsky? Poněvadž mi nepíšete každý den, a poněvadž já na Vás myslím každý den, bude se Vám snad zdáti, že jsem ještě truchliv... Ale nejsem již! *Boží* bojujeme boj, a chvíle se míhají jako blesky a jako třpyt zlata - - -

Můj milý,

mám Vás snad *zvláště* ubezpečiti, že i nepíše-li *denně*, přec na Vás myslím *stále*? Vždyť vše vede a řídí mé myšlenky k Vám: škola, kde klidím jen zklamání, ulice, kde potkávám příliš mnoho ztracených ovcí, kostel, který zeje prázdnotou, protestantská modlitebna, jež mne až příliš živě volá u vědomí nesnáze zdejší pastorače, továrni komíny, jež ve dne chrlí kouř a večer mně vrhají do pokoje zář rudých plamenů, ba i ty telefonní dráty, jež tak často, za nočního ticha, když už vše v domě spí a jen moje lampa hoří, se vyzvučí jednotvárnou melodií monotónních písní, i ty dráty upomínají mne, že v dáli kde-si bije srdce, v jehož tepotu ozývá se můj život... A mám psáti dále, že Každou hodinu, Každou minutu cítím prázdnotu okolí a i vlastní duše, již by vyplnil někdo, jehož každé Slovo dýchá životem a volá k životu. Ano i tehdy, když jsem Vám svou netrpělivostí dal příčinu k pochybám a k otázkám, na něž jsem nenalezl odpovědi, i tehdy jsem myslil na Vás a celá má duše soustředila se k Vám jako k svému Slunci. Neodvažuji se na tomto místě užiti, tuším, přirovnání Březinova o hvězdách svržených: spíše nazval bych se souputníkem, jenž od svého středu přijímá i teplo, i světlo.

Než k čemu mnoho slov: již dávno vyčetl jste z mých listů oddanou lásku a upřímnou úctu, kterou chovám k Vám, k Vašemu Slovu, k Vaším listům... Proto nebudu zase znovu děkovat za to, co jsem dostal tento týden, ač bych měl k tomu příčiny: vždyť odkryl jsem ve Vaší

duši novou, posud mně ukrytou strunu, která se mně ozvala čistým a silným tónem. S Vašimi slovy o *Obzorech* úplně souhlasím. Již asi před měsícem, když jsem zvěděl o tomto novém časopise ze Studia, dopsal jsem si pro *ukázkové* číslo, a jakmile jsem přečetl některé práce, objednal jsem si celý. Ovšem posud jsem ho neobdržel, ale p. Bouček omluvil se mi před několika dny lístkem, že byl příliš zaměstnán přípravou nového svazku, a zároveň oznámil, že nový ročník bude vycházet měsíčně. Ale očekávám zásilku denně.

Také pravdiva jsou, bohužel, slova o Studiu. Četl jsem kdysi v *Čechu* kritiku nové jakési publikace *Nového života*: bohužel anonymní kritik doufal, že vyčerpá seznam našich pracovníků, když uvedl Dostála a jeho družinu.

Ovšem, panstvo má asi zcela jiné starosti, než aby se strachovalo o „bláznovství“, jež přináší Studium: malicherné polemiky zcela soustřeďují jejich pozornost a nedovolují, aby se zabývali takovými hloupostmi!

Mám ještě mnoho na srdci a množství otázek žádá odpovědi. Pro dnes ale prosím jen o sdělení, povedete-li nadále Studium, či převezme-li to p. Florian. Ad vocem Florian:²⁸⁾ jest mně stále osobou tajemnou, jako z pohádky. Jistě jest vlastně hlavním inspirátorem celé práce, ale nevím posud o něm více než před třemi lety, kdy jsem dostal od něho první svazek Léona Bloyových spisů a lístek, jehož *sloh* i písmo mne uvedlo v úžas. Také jsem se dosud nedočet o výsledku jeho letní cesty, kterou podnikl (jak se mně zdálo) zpolo nakvap. Jistě že nejel jen pro zábavu a že měla ta cesta určitý účel.

Ale ustanu. Upadám příliš v domněnky, a začnu-li se tázati, nemají mé otázky konce. Proto končím

²⁸⁾ Poznámka k Florianovi.

a ponechávám si ostatní pro příští dopis, který přijde v nejbližších dnech zároveň s balíkem knih, které jsem už tolikrát chtěl poslat a zas na další dobu odložil. Tentokrát ale zcela jistě balík vypravím v sobotu, nebo zcela jistě v pondělí. Pošlu také některé své věci k nahlédnutí a úsudku.

Posiluj Vás Bůh.
Váš oddaný
Fencel

14 D

V Třešti 18. listopadu 1906

Můj milý, nemyslíte, že je to stejné, zdali redakci Studia vede p. Florian, anebo já? Proč se na to ptáte už podruhé?

Jak víte, redigoval jsem druhdy Studium sám a biskupská konzistoř mi *radila* (když už jsem vydal Brelan, červenec a sešity Bílkovy), abych redakci dal některému laikovi, a já věděl, že konzistoř tím míní p. Florianu. Konzistoř se obávala jednak, že bych mohl jakožto redaktor Studia (nikoli Vlasti!) mítí někdy zápletku se světskými soudy, a jednak, když na to upozornil strýček a nevolaný kmotříček Bouška v *Novém životě*, že bych se zadlužil... Ač jsem nebyl povinen, protože ze strany konzistoře nebyl to rozkaz, odevzdal jsem redakci p. Florianovi. Asi před třemi měsíci podal jsem konzistoři žádost, aby mi dovolila býti redaktorem. Odepsali mi, že mi to dovolí, jen abych *první číslo* svého časopisu poslal jim k aprobaci *před tiskem*, ostatní pak čísla abych jim posílal vždy po vyjití. Rukopisy prvního čísla jsem jim odeslal, a ač jsem jich prosil, aby mi je vrátili včas, že chci první číslo vydati první neděli adventní, dosud mi nevrátili, ač jsou tomu dva měsíce. I napsal jsem jim, aby mi rukopisy vrátili (je mezi nimi i Váš překlad), že redaktorem nebudu. Ponechám tedy redakci i dále p. Florianovi, a také jsem ho o to prosil a uvedl několik důvodů. Na věci *nejdůležitější* mají údo-
vé konzistoře nejméně času - a tím, totiž mou spravedlivou netrpělivostí se stalo, že redakci Studia povede p. Florian.

Je pro Vás osobou tajemnou? Nejen pro Vás! On je náramně *prostý*; a výjimečně *čistý* ve svých úmyslech a životě a nábožensky zdravý... Kde jiní „filozofují“, on *vidí*.

Zdá se mi, že máte k němu jakousi nedůvěru. Zpočátku, zvláště kdykoli mne káral - i já jsem se v nitru několikrát od něho odvrátil. Ale nyní už nic mne od něho neodvrátí. Je z čistého křišťálu, a Bohu milý... Ze „záhadného“ rodu Jacoponů... Nikomu, jakožto katolík a kněz, nejsem tolik dlužen jako jemu... Znáte transparent. Pan Florian postaví *do každé věci* nejprve světlo... jeho úsudek má proto vždy něco strašidelného - a neodvratného jako smrt... Jeho úsudek je jeho život. A jeho úsudky kráčejí okénkem *zповědnice* a přicházejí od *stolu Páně*. Je Bohu milý... Pochopíte, odkud jeho světlo, jistota a síla... Jediný *křesťan*, jehož znám... Mám s ním velkou korespondenci z těch dob, kdy jsme byli místem příliš vzdáleni... V tom byste o něm mnoho poznal, ale tyto listy jeho jsou mi příliš drahé, než abych je vydal všanc poštovnímu personálu jako listy Bílkovy nebo Březinovy... Chcete-li to čísti, přijedte si pro to... V posledních dvou letech viděli jsme se tak často, že nebylo třeba tak často psát... Zdá se Vám osobou tajemnou? Chápu: Vy jste jistě *příliš* zaměstnán... Tak jsem byl i já v Kučerově, mezi Němci - pak jsem měl čas, vidět - i viděl jsem - a litoval, že jsem nepoznal p. Floriana dřív... Více než kdo jiný potřebuje on *důvod* k přátelství.

Jakub Deml

Drahý příteli!

Posílám Vám knihy, které jsem přečetl. Mezi jinými také některé z poslední zásilky, jsou to ty, které už mám, a proto je hned vracím. O Roseggerovi posílám studii *Rosegger und sein Glaube*.²⁹⁾ Ale nevím, dočtete-li ji do konce, musel jsem se tehdy velmi přemáhat.

Od Jørgensena mám *Lebenslüge und Lebenswahrheit a Reisebuch*.³⁰⁾ Budete-li si přát, pošlu k přečtení. Posílám také dva sešity *Die neue Rundschau*, které jsem si před nějakou dobou zakoupil. Ale není-li *obsah* lepší, myslím nestojí za odbírání, aspoň nechápu, co chtěl autor (či autorka) svým *Lebenslauf des heiligen Wonnebald Püch*.³¹⁾ Ale prohlídněte si to přec.

Vracím Vám také dopis chudých z Moravy p. biskupu.³²⁾ Můžete být opravdu na to hrd! Jen podivno, že není v dopise tom ani zmínky o *činnosti spolkové*. Poněvadž teď veškera činnost kléru se obrací na tyto koleje a zásluhy odměřují se dle toho, kolik měl kdo řečí ve spolicích atd., byla by patrně prosba, i kdyby *byla došla*, neměla mnoho výsledku. Nevím ovšem, nežádal-li jste snad o faru, ale myslím, že nejste příliš truchliv, že jste ji nedostal. Jsem v *tom* také velmi bídně: dosud nejsem ani na nějakém patronátě, kde bych přec po letech mohl nějakou faru očekávat. Ale těším se myšlenkou, že jsem i v Němcích v *Jeho Rukou*.

²⁹⁾ Rosegger a jeho víra.

³⁰⁾ Životní lež a životní pravda a Cestovní deník.

³¹⁾ Život svatého Wonnebalda Pücka.

³²⁾ Pavel hrabě Huyn.

Poněvadž jste mne vybídl, abych se tázal, budu klást otázky. Povedete i nadále Studium, či jste snad na novém místě příliš zaměstnán? Dívám se do *Katalogu* a vidím, že Třešť má 6318 obyvatel a že jsou tam *dva* kaplani (*u nás* jest přes 10 000 a jest zde katecheta a *je-den* kaplan).

Pak by nebylo asi práce mnoho, ovšem jen hádám, poněvadž nejsou v *Katalogu* uvedeny venkovské školy a obce. Ale jste-li *dva*, nebudete přec tak zaměstnán a přec někdy si můžete udělati prázdnou, kdežto já musím stále být připraven a v permanenci, poněvadž p. šéf³³⁾ se s p. katechetou³⁴⁾ nepohodli. –

Máte daleko do Staré Říše? Budete se moci i nadále stýkat s p. Florianem, či budete odteďka odkázán jen na korespondenci?

Merhauta právě dočítám. Až mně budete zas posílat knihy, pošlete mně prosím novější *moravské* autory. Merhautovu *Andělskou sonatu* jsem už četl. Ale od Uhra asi dosud ničeho.

Budte zdráv a pište zase brzy
Vašemu Fenclovi

³³⁾ P. Václav Moeckl.

³⁴⁾ P. Emerich Ertl.

Můj milý,

měl jsem již připravený balíček, když jsem obdržel Váš dopis. Tolik na vysvětlenou, až najdete v zásilce psaní, kde se zase (tedy již *potřetí*) ptám na vydavatele Studia. Ovšem nezáleží na tom mnoho, kdo jest redaktorem, ať jste to Vy, nebo p. Florian, vždy bude Studium v dobrých rukou. Ale stalo se mně *Studium* drahým, a proto bych rád věděl i takové věci.

P. Florian mně zůstává i nadále osobou tajemnou přes to, co o něm píšete. Že jest to podivuhodný muž, poznal jsem z toho, co jsem od něho četl. A přec ve Studiích se obráží jen neúplně jeho duch. Ptal-li jsem se na něj, nebylo to z *nedůvěry*. Naopak, od prvního okamžiku věřím v něho... Domníval jsem se, že mám *práva* zvědět něco bližšího o něm. Ale nechci klást otázek: jsem přesvědčen, že mně sdělíte vše, co *mám* vědět. A napadá mně: že právě *laik* má takovou sílu na obranu církve. Či čerpá ji ze svých vizí...?

Jen to si nedovedu vysvětlit, že konzistoř se obrátila na Vás, napsal-li jste ono svolání Výstraha katolického lidu v říjnovém čísle Studia, když jste se na naléhání konzistoře redakce vzdal. To přec *musí* vědět, kdo to napsal. K čemu ještě ten dotaz - či chtěla snad mítí od Vás písemné osvědčení -?

Pamatuji se, že kdysi jste mně nabídl *Věsy*. Až budete posílat, pošlete mně asi dvě až tři čísla. Kdysi jsem čítal rusky, ale už dávno ne, snad zas se do toho vpravím.

Přikládám z *Čecha* noticku o novém dramate Leonida Andrejeva. Jest to ale tak stylizováno, že si z toho nic nemohu vybrat.

Obzory jsem dosud nedostal, ačkoliv jsem poslal už před čtrnácti dny peníze a asi před týdnem upomínku. Také *Chimera* nedošla dosud. Jest to obtížné spojení s Varšavou. Obrátím se přímo na redaktora delším dopisem. Budu mu psát česky, poněvadž překládá z češtiny.

Bůh Vás posiluj
Váš FencI

15 D (fragment)

[po 20. 11. 1906]

Můj milý,

dostal jsem od Vás knihy a dva dopisy. Roseggrovština mne nezajímá, jak jste mohl viděti z marginálií v té knize. Pöllman je literát toho druhu jako Bouška... Nebudu to číst, a vidím, že Vám to také nechutná.

Jørgensena překládá v *Novém životě* - v posledním a předposledním čísle, zdá se mi - *František Dohnal*. Jest to můj koalumnus, o tři roky starší, a před lety uveřejňoval své překlady (z Hella hlavně) a studie v *Literárních listech* a v *Novém životě*. Kolik let *mlčel*, jeho pseudonym „*František Léman*“ nikde se neukázal, ničeho nepsal a přede mnou se zapřísahal, že nikdy už nevezme péro do ruky... Tak velice urazil ho Lutinov Dostál - a naposledy tím, že mu v básni jistě vynechal několik veršů... Rozlítl se proti němu náramně - je P. Dohnal z rodu *zlobivých* - ale příčinou nejhlubší jeho umlknutí je ta okolnost, že lodičku svého ducha spustil do bahna *politiky*. Ba i do politiky místní, venkovské obce...

Překladatel Hella, ctitel Verlaina!! To se mstí... A z málo pochopitelné příčiny zanevřel i na mě: a protože zanevřel na mě: teď, po letech, znovu se chopil péra, a aby se mi ještě více pomstil: píše ve službách Dostála-Lutinova... ve službách toho, jež v hloubi musí nenávidět... a ve službách Mnsgra. Vladimíra Šťastného, jímž - je-li poněkud ještě jemný - musí pohrdat... Rozumím tomu všemu dobře... Jako Bouška, jest i Léman (Dohnal) *literát* - to znamená člověk, který nemá dosti odvahy, aby odhalil svou vlastní duši, a je-li duše jeho chudobná: dosti pokory, aby se k tomu dětinně (sám v sobě) přiznal...

i zlobí se proto (*žárlivý!*), že někdo mladší než on, někdo, jež by mohl - nebýti Boha - považovati za svého žáka, že Jakub Deml napsal jakési knihy a články, pravděpodobně dosti dobré, a on, literát *ex professo*,³⁵⁾ který by s prospěchem byl mohl vydávati Bílka nebo Studium - nepodnikl ničeho... I zlobí se na mne, a z této zlosti rodí se jeho literární, znovuzkříšená činnost... Na mé pokorné dopisy neodpovídá P. Dohnal - a jako natruc dal se od Lutinova pozvati za kazatele při svěcení Bílkovy *Křížové cesty* v Prostějově... *Proti* Jakubu Demlovi spojilo se všecko: Dohnal, Lutinov, Bouška, Bílek, Šťastný, Moderna, Klerikálové, Morava, Čechy... a všichni zpívají jedno a totéž: Kdyby Deml nechal Florianu, kam by to mohl přivést... To Vám píšu kvůli informaci: Studium je zcela osamoceno. Kéž bych Vás mohl v této věci dostatečně *osvítit*, abyste poznal situaci Boha a Panny Marie mezi národy... Bůh jest Pravda a Dobro, Panna Maria jest Krása... Moderna i Klerikálové jsou špatní katolíci: první nenávidí v Církvi absolutno (mají samé relativní pojmy, pravdu rozmazanou tzv. polostíny) - druzí nenávidí Krásu. - -

Jsem rád, že jste proti spolkům, organizacím a politice.

Ač jsem byl jediným na patronátě, o faru jsem nežádal, ač by mne byla neminula, kdybych byl jen chtěl. Po úradě s přítelem Florianem nechal jsem milý Martínkov napospas jiným - kněžím - kterým na tom více záleží...

Kdybyste měl v ruce výnos brněnské konzistoře, jimž se mi odpovídá na mou žádost o redaktorství, spráskl byste ruce a oněměl... Někdy Vám tyto věci pošlu: *nemohu* být redaktorem, protože *nechci ukřížovat Pravdu*

³⁵⁾ z povolání.

a Krásu... Konzistoře naše jsou schizmatické - - - Kdo by nebyl na podobné výnosy Autority dostatečně připraven, musel by pozbýt rozumu anebo apostasovat.³⁶⁾ V těchto dobách musí mít člověk zatraceně silnou víru... Naštěstí mám anděla strážného, pana *Floriana*... On je skutečně silný, a nedá, abych klopýtl. -

Práce máte Vy mnohem více než já - až mne to bolí, že máte tolik práce v duchovní správě, poněvadž se bojím, že nemáte vždy dosti času, abyste přečetl jistá naše slova a Studium... Obdivuji se Vám, že při tom všem tak rychle a krásně nás doprovázíte. Jste silného ducha a básník.

Do Staré Říše mám asi pět hodin. Ve čtvrtek odevzdával jsem úředně faru. Pak jsem vyšel pěšky do Staré Říše. O devíti večer (za tři hodiny) byl jsem již ve Staré Říši. Pan Florian stál u pultu (p. Florian vůbec *nesedá*...) a překládal *Chudou ženu* Léona Bloy. Rodina jeho, tj. děti (Marta a Methoděj) už spaly. Žena Františka a sestra Antonie se k spánku chystaly.

Pojedli jsme kávu a šli. Totiž já a p. Florian. Po deváté jsme vyšli (cesta blátivá) a o půl třetí ráno stáli jsme před farou v Třešti. Však také z té cesty stůňu. Píšu Vám v kožichu. Celý den jsem ležel. P. Florian po mši sv. ráno hned zase šel zpět do Říše. Je zvyklý na dlouhé cesty...

Merhautův Vranov, jako veškerá jeho činnost, je snůška novinářských frázi a móda. První jeho kniha *Černá pole* měla ve své době cenu. Druhá jeho kniha *Andělská sonata* je koketování (sprosté) s „novokatolicismem“ (tehdy bylo náboženství a hlavně katolická liturgie v literatuře módou). Hrdina *Andělské sonaty*, dle výroku Březinova, je ku konci zrovna takový ničema jako na začátku. A *Vranov*? To je žurnalistní omáčka, nelogická, mělká,

³⁶⁾ odpadnout.

na témata brněnské ulice, kavárenských hejsků, na téma: „emancipace“, „národnost“. Takových věcí já nečtu, řekl Březina. Je to styl literárních školáků. Merhaut je redaktorem *Moravské orlice*: je to smíšenina liberalismu a mladočešství atd., těžko vyjádřit „nic“.

Jediný moravský autor stojí za řeč: *Josef Uher, Kapitoly o lidech kočovných a jiná prosa*. Mám tu knihu půjčenou. Uher je skutečně básník. A také *Bezruč*. Ti dva.

Můj drahý,

korespondenci p. Josefa Floriana vracím. Když jsem listy jeho přečetl, poznal jsem, že jen těžko se s nimi – byť jen na několik dní – loučíte. Až přijde den, kdy bude lze tyto dopisy vydati tiskem se všemi nutnými dokumenty, užasnou všichni *přátelé* Církve, jak trpěl a bojoval ten, jenž první měl odvahu zvednouti meč na obranu Potlačované.

Některé věci byly mi známé již z „poznámek“, jimiž provázel vždy první své edice (proč jsou tyto třísky z Areopagu teď tak řídké?), ale některé věci, kterým jsem tehdy nerozuměl, poněvadž neměl jsem ještě Vás a Vaši důvěry, pochopil jsem teprve dnes. Jaká úžasná tíha Života se přivalila na mne – a jak jsem se musil *zastydět*, když jsem četl taková ohnivá slova o „Životě“ od laika, který nemá příležitost *denně* hroužiti se v nevýslovná Tajemství Oběti.

Chápu také, že máte tak *málo* přátel. Kdo snese ten vroucí žár, jenž plane z jeho psaných slov, a teprve žár, jímž sálá asi slovo mluvené. Jest to opravdu – zkouška ohněm, a kdo jí obstojí, ten náleží jistě k vyvoleným. Že ale Moderna, tato Kramářka s kompromisy, jest první mezi jeho nepřáteli, jest mně nyní jasné. Zato ovšem tím větší cenu má, píše-li o někom „našel jsem člověka“!

Proto děkuji ještě jednou za důvěru, že jste mně rozsvítíl světlo, abych ho viděl i v *dálce*.

Dnes dostal jsem od něho první číslo 1906 *Věsy* a rukopis Lienhard, Tauler a Poustevník (ve Vašem opise)

³⁷⁾ Tento dopis byl odeslán s dopisem 5 F až po 5. prosinci 1906.

spolu s *rozsudkem* důstojné konzistoře brněnské a s radou, abych vyžádal si aprobaci v Praze. Ale mám v tom ohledu jakési pochybnosti. Předložím-li totožný rukopis této *malé* práce, jistě hned uhodnou, že nevyjde samostatně, a budu musit tedy hned u žádosti vyznačit, *kde* práce bude vydána. Ale uvedu-li „Studium, Stará Říše, diecéze brněnská“, jistě odpoví, že v takovém případě se neuděluje „imprimatur“³⁸⁾ *jednotlivým* pracím, nýbrž *celému* podniku, v kterémž případě pak by bylo ovšem kompetentní Brno. Byl bych tedy odkázán zase tam, kde práce už byla jednou odsouzena. Toť moje domněnka. Není-li *správná*, pak prosím mně to sdělte a zároveň mně pošlete nástin *podobné* žádosti, neboť nemám ani nejmenší potuchy, jak by se měla stylizovat (jsem vůbec v takových úředních věcech *velmi neobratný*). *Hochland* patrně nemá *aprobace*, ačkoliv tu a tam se vyskytují také věci obsahu teologického (a přec *choulostivého* obsahu, kupř. o vývoji dogmatu v otázce biblické apod.). Či by tento *případ* byl jen zajímavým dokumentem, že aprobace nebo zavržení závisí *jedině* na dotyčném referentu? Ať tomu konečně jakkoliv, nenechte prosím tuto mou otázku bez odpovědi.

Také jsem vzal na vědomí, že překlad „pořízen snad až příliš věrně („otrocky“) z originálu“. No, děkuji. Patrně jsem tedy v Němcích až „*přilís*“ dlouho a zapomněl jsem česky. Myslil jsem dosud, že překládám aspoň slušně – teď slyším ale jiný úsudek – no, zapíšu si to!

Posílám zase několik katalogů, můj od Diederichse a dva antikvární. Pak mně je zase vraťte (ovšem je na to času dost). Nepotřebuji podotýkat, že můžete je poslat také p. Florianovi.

³⁸⁾ povolení „lze tisknout“.

Včera (ve čtvrtek) jsem musil list přerušiti. Obdržel jsem telegram, který mne ale zbavil veliké starosti. Poněvadž jest událost, která s ním souvisí, pěkným dokumentem. K životu kněžskému referuje stručně. V sobotu (1/12) měl jsem nedaleko svého rodiště oddati mého synovce. Vše bylo vyjednáno asi před čtrnácti dny, dovolená na *dva dni* povolena a hotovil jsem se, že dnes (v pátek) dopoledne odcestuji. Ale ve čtvrtek byl objednan na sobotu v půl jedenácté hodině dopolední pohřeb s asistencí (tři kněží, *u nás* velmi řídká událost přes ten počet obyvatel), a poněvadž jeden katecheta, nejsa v dobré shodě s p. farářem, odřekl účastnění a nemohli jsme sehnati v okolních farách výpomoc, nezbývalo, než abych odřekl. Odeslal jsem telegram za tři koruny (jak jsem jich litoval), a teprve když jsem obdržel dobrou odpověď, mohl jsem *klidně* oznámiti, že tedy zůstanu. Vidíte, ani na dva dni (vlastně 39 *hodin*) nemohu se vzdálit. Podotýkám to proto, abych Vám ukázal, že všeckna pozvání musí u mne vyznít naprázdno.

Zprávy o Moderně, zvláště *Novém životě*, mně stále víc a více otravují oči a poznávám dokonaleji, že musilo dojiti *k rozchodu*. [...] pěkněji vyjímá se poznámka [...] posledního čísla (které jsem dnes obdržel) o posledním svazku Studia, kterému p. Dostál-Lutinov i dále věnuje pozornost i přesto, že Studium *Nový život* úplně ignoruje. Není to tedy - mírně řečeno - nespravedlností, že doporučujete *Moderní revue* a *Obzory* (tento anarchistický list) a *Nový život*, časopis *Katolického* kněze, jenž otiskuje v posledním čísle jakási nechutenství o srdci a ženských genitáliích (a jak to rozšlapává v tom přirovnání o tom jistém zvířátku) a odhazuje na základě moderní vědy veškeru askezi a chválí sociální práci moderního kněze

v organizaci, Raiffeisenovkách, ve spolcích (a snad i při volbách – či ne?!? – aby „moderní kněz“ měl jednou zcela „moderní kázání“ o politice a upozornil voliče na jejich „volící povinnosti“), právem takový časopis nepokládáte ani za hodný – pořádného kopance! Ach ta činnost moderních kněží! Kdyby to nebylo tak smutné, snad by to bylo k smíchu. Nejsem papežencem hospod, praví takový „moderní kněz“, ale máme-li spolek (třeba jen o *dvaceti* členech), musím přec někdy „jít mezi ně“ a tam čtyři hodiny žvanit, pít a kouřit! Toť celá ta činnost, která se popřípadě oslaví nějakým tím citátem (antisemitickým) z *Reichspostu* [...] a podobných – listů. A do jakých směšností se upadá! Máte také asi zkušenosti, a netřeba tedy, abych se dále v tomto předmětu šířil. Jak je pan Dostál-Lutinov šlechetný. V témž čísle čte se na obálce cosi z *Vlasti* a říkání to se končí tímto výnosem vykuleného modernisty: „P. Škrdle nás ignoruje – my se mu tímto *mstíme*.“

Zmínil jsem se posledně, že jsem zakoupil (antikvárně) Kletke, *Gedichte*.³⁹⁾ Onehdy jsem sáhl po této opravdu elegantně vypravené knize, ale namátkou četl báseň *An der Wende des Jahrhunderts*.⁴⁰⁾ Úsudek: zajímavé noviny. Budu ale hledat přesto nějaké ty perly, které by se tam mohly skrývati. Kniha jest Vám k dispozici, jako *Die christliche Kunst*, první ročník. Budete-li chtít, napište jen. Poslal bych i jiné věci, ale obávám se, že máte asi bohatější kulturu než já.

Dnes jsem dostal některé věci z *Obzorů*, ale ne vše. Chybí mně ještě první až sedmý sešit prvního ročníku a z druhého také nic neobdržel. Na adrese byla firma

³⁹⁾ *Báseň*.

⁴⁰⁾ Na prahu století.

Pokrokové listy v Mladé Boleslavi, a tak jsem teď úplně spleten a nevím, kam mám psát. Máte-li Vy už některá čísla (snad druhého) nového ročníku, oznamte mně prosím adresu.

Bůh Vás posiluj
Váš Fencel

Kateřiny Emmerichovy první vydání ještě neobdržel. Posílám současně p. Florianovi druhé vydání s prosbou o radu.

16 D

[po 30. 11. 1906]

Milý,

teď Vám to píši, bezpochyby víte o panu Florianovi více již - z dopisů, jež jsem Vám poslal.

Abyste tomu rozuměl:

Poslal jsem je Vám jakožto *příteli*, v tom je vše. Vám, jakožto tomu, jenž odhodlal se, v době, kdy „Církve archa vězí v bahně“, a nikoli Kristus, nýbrž Apoštolé dřímají: konati vigilie... Vám se nechce spát, a když jsme přišli na tržiště najímat Pánu dělníky, ptal jste se nás, která je hodina denní a kam byste měl odejít... Poněvadž jste jevil velikou ochotu k Exodu a nezdráhal jste se jako Mojžíš, zamilovaný do idylických pouští, nýbrž sotvaže spatřil jste hořící keře naše, zatoužil jste po blescích Sinaje a ohňostrojích Taboru i Damašku a po bláznovství Jacoponově a neučenosti Benediktově a po cárech Františkových a strašné samotě Alexeje, člověka Božího: neváhal jsem Vám, dle možnosti své, o těchto věcech vypravovati... Když pak otázky Vaše jako děti mne obklopovaly a Vy mne pronásledoval jako „přítel nezbedný“, dal jsem Vám chleba, vejce i rybu...

Poslal jsem i dopisy p. *Florianovy*. Pochopil jste opravdu, že je to vrchol mé důvěry, a důvěra má, že chce býti ozvěnou Vaší důvěry, a každá ozvěna se zachvívá a lká, poněvadž je hlasem odrazu a mluvou tolika věcí...

Ale dávám i s lkáním a nechci si ponechati *ničeho* - a Vy to chápete. Zapřísahal-li jsem Vás v jistých věcech a něco poroučel a něco zakazoval: má to smysl tento: věřím, že jste *přítel* - i pojdte do mého domu: prohlédněte si vše - beřte, čeho je Vám třeba, vyslechněte vše,

mluvte vše - a když odejdete: mluvte, co bych i já mluvil, mluvte, i co by mluvil pan Florian nebo P. Josef Polák - zamlčte, co i já bych zamlčel... Tedy vše je Vám dovoleno jako příteli: a nezapřísahám Vás, abyste slova p. Floriana zamlčoval, abyste ho necitoval - v jednání i slovech jeho ničeho není, zač by se mohl hanbiti: před Bohem - a svět? Toť lhostejno! Zapřísahal jsem Vás jen, abyste byl *přítelem*... V tomto případě máte i *právo* věděti o našich bojích a znáti naše *nepřátely*, jak táhnou - i naši korespondencí... Máte *právo*, jako *přítel*, zasedati v naší válečné radě a prohlížeti archiv... Nejste již služebníkem - ale také jistě rozumí srdce Vaše, že přátelství jest *více* než služba: *jest* to služba, v jejímž slovníku poslední termín zní: sebezničení. K tomu není zavázán otrok, jako není připuštěn k rodinným tajemstvím... Tajemství, v každém smyslu, jest nesmírně drahé... Ze strany Boha nic se neděje pro všetečnost - - - Jestliže jsem řekl „zapřísahám Vás“, mělo to význam: Chci Vám *tedy* naprosto důvěřovati...

Do Varšavy peníze? To Rusko! Pan Florian tam kdysi také poslal peníze, a nedostal nic... Napište jim raději ještě jednu - anebo ještě lépe: objednejte si tu *Chimeru* prostřednictvím F. *Topiče* v Praze, a kdyby Vám z Varšavy přímo pak něco přišlo, jednoduše jim to vraťte. Nové číslo *Obzorů* ještě nedošlo, protože nevyšlo, ale minulý právě ročník by Vám poslat mohli, reklamujte zas a zas... a napište jim po anarchisticku, že Vás snad nenechají čekat do posledního soudu. Oni nejspíš nechtějí, aby se jim psalo po kupecku. Peníze neposílejte napřed nikam, leda - Studiu.

Christliche Kunst můžete půjčit p. Florianovi, mně věci učené a systematické jsou tak milé jako chomout ptákoví. Romány také už dobře netrávím, i kdyby je psal

snad sám sv. Jakub... Ještě tak Briefwechsel,⁴¹⁾ jak jste mi poslal v *Neue Rundschau*... Ten antikvární katalog z Bayreuthu bych chtěl. Ale toho Brentana (*Godwi*) nekupujte, napálil byste se jako já... Koupil jsem tu knihu pouze kvůli *úpravě*, a zatím tam není nic... *Kassnera* Rudolfa si můžete koupit, dle Březiny jest to esejista v Německu *nejzajímavější*. Rozumí se, že katolík dovede si jisté věci vysvětlit... *Godwi*, *chcete-li*, Vám pošlu, nekupujte to, nesmíme plýtvat...

Prosím Vás, pošlete mi třetí díl Schmögera Kateřiny Emmerichové, máte-li již vydání úplné - a Vy se bez prodlení dejte do dílu prvního - pan Florian bude překládati díl druhý. Včera v Brně jsme se na to tak domluvili, neboť *toto* dílo co nejdřív musíme viribus unitis⁴²⁾ vykonat! Pište brzo.

Jakub Deml

⁴¹⁾ korespondence.

⁴²⁾ spojenými silami.

5 F

Psáno v pondělí po první neděli adventní 1906
[3. 12. 1906]⁴³⁾

Milý,

dopis byl již napsán v pátek (chtěl jsem ho poslat zároveň s korespondencí Florianovou v sobotu), ale nedostal jsem se k tomu – a tak odpovídám zároveň na Váš list, který jsem dostal v neděli – po mši svaté. Jako vždy, přichystal jste mně hody – neboť ve Vašich slovech ozývá se hudba duší a hukot věčných propastí, jež jste odposlouchal v extázích svých meditací. Žasnu, a kdybych neměl Vás, jistě by mne přepadla bázeň před neznámými dálkami, ozářenými nejasným ještě svitem dalekého svítání, kam mne vedete... Ale teď není už návratu. Vešel jsem do Vašeho domu a pojedl chleba, který jste mi nalámal. Není tedy návratu...! Nepravím to teskně, ne! Jsou to spíše slova naděje, jež tuší slast zastřených tajemství.

Pronesl jste krásné slovo. Kristus bděl a sténal o krvavém potu. Jak mohli tedy *spáti* Jeho učedníci? Kristus bdí a lká a volá... Jak *mohou* spáti Jeho – služi? Ano, bdí, bdí, bdí – ale ne pro toho, jenž v nočním tichu dlí opuštěn v pusté zahradě tabernákula. Pracují, ale ne pro něho... Jest to smutné téma, a Vy, který jste nejen četl dopisy Florianovy, ale s ním dlouho již osobně se stýkáte, jistě nepotřebujete teprve mých chudých slov. Jak krásně to píše p. Florian: „a čekají-li, tak na *Političku*, na *Hlasa* a *Čecha*...“ a dle toho jsou. Posílám Vám list z *Čecha*, vyličen tam životopis nyní neznámého faráře Hlinky. Prosím, přečtěte to pozorně a řekněte mně pak, shodujete-li se i se mnou v tomhle úsudku: píše-li se *tak* o kněžích, nejsou pak

⁴³⁾ Tento dopis byl odeslán spolu s dopisem 4 F až po 5. prosinci 1906, Deml oba obdržel před 19. prosincem 1906.

mnozí svedeni na tu dráhu, která přec jest zcela opačná té, na kterou nás postavil Kristus: na dráhu politickou. A ten ruch, který už teď všude se vyvíjí. Volby nejsou ještě ani vypsány, není vůbec jisté, bude-li reforma přijata, a už se pořádají schůze na honby na hlasy. Ovšem *kněží*, katoličtí kněží, sluhové velkého Rozsévače Slova, nesmí chyběti, a touž nohou, kterou stoupají na kazatelnu, stoupají nyní směle na tribunu politické strany, aby uchvátili, co se uchvátit dá. Kdyby tak zazněly pozdravy andělů, byli by také tak horliví v zachraňování - duší? Jen jednoho se obávám. Jsem zvědavým jako dítě a tážu se jako dítě. Prosím Vás, obtěžuji-li, neodpovídejte. Jsem ještě příliš sobeckým a obávám se, že Vás trápím až příliš svou osobností a svými osobními záležitostmi. Kdyby Vám to bylo příliš nemilé, pak prosím nevšímejte si takových otázek a přejděte je. Nechci Vás okrádat o drahocenný čas.

Chimeru si objednáám v Praze, jak píšete, také pro první až sedmé číslo *Obzorů* si odpíšu a [...] dle staré adresy. Peníze ovšem jim nezašlu, i kdybych chtěl, nemohu. Poněvadž „přílohy“ přišly, jak jsem již značil v prvním dopisu, pod [...] z *Pokrokových listů*. Nevím opravdu, komu poslat peníze, a musím se teprve pozeptat.

Že nevyšlo ale první číslo, tomu se divím. Vždyť přece psal p. Bouček, že se zdržel přípravou prvního sešitu a že budou vycházet *Obzory* letos měsíčně. To nechápu. Aby se byl podnik rozbil doslova „před sazbou“ (či až „po sazbě“), nebo vrh se p. A. na něco jiného a překvapí svět nějakou novinkou. Ať tomu jakkoliv, první ročník, pokud jsem to četl, se mi *velmi* zamlouval a budu to postrádat. Líbila se mi jakási *odhodlaná pevnost*, která nemiluje *kompromisů*.

Váš oddaný
Fencl, kaplan

Chodau, dne 5/12 06

Milý,

napsal jsem sice už před několika dny dva dopisy, ale nejspíš je tak brzy nedostanete. Vložil jsem je do balíku k listům Florianovým, které jsem Vám chtěl dnes odeslat. Dal jsem si práci a zabalil jsem je pečlivě podobně, asi jako Vy, a vypravil jsem s tím ministranta na poštu. Jaké bylo mé podivení, když mně přinesl balíček zpět se vzkazem, abych to buď zabalil do plátna, nebo poslal v bedničce. Neměl jsem času, abych sám ještě došel na poštu, a poněvadž příští dni nemám ani půl chvilky prázdného času, nejspíš vypravím zásilku až příští týden. Budu se snažit, aby balíček byl „přijat“. Ale divím se tomu. Prostudoval jsem předtím velmi obšírného poštovního rádce v [...] kalendáři, ale něčeho podobného jsem nenalezl.

Poněvadž v psaní přiloženém v balíčku jsem se ptal na jednu záležitost, na kterou bych rád měl co možno brzy Vaši odpověď, podávám ji zde. Týká se to mého překladu Taulera a Poustevníka. Poněvadž s Vámi mluvil p. Florian, jistě Vám sdělil, že konzistoř nedala této práci své aproby (vytýkané germanismy jsem vzal na vědomí a lituji, že nelze na věci nic více učinit). Radí mně, abych zažádal o aprobaci v Praze. Ale poněvadž jsem v úředních věcech velmi neobratný, prosím o stručnou skicu podobné žádosti. Zároveň prosím o sdělení, má-li býti uvedeno, *kde* práce vyjde. (I zde jest přec samozřejmo, že nevyjde samostatně.) Musí-li se ale uvést i uveřejnění, pak se mně zdá celá akce povážlivá, neboť pak je kompetentní brněnská konzistoř.

Současně poslal jsem p. Florianovi z *Die christliche Kunst* a Schmögera *Leben der gottseligen Katharina Emmerich*, zweite Auflage⁴⁴⁾ (první jsem ještě neobdržel) s prosbou, aby aspoň část srovnal s francouzským překladem, abych mohl začít s překladem.

Váš Fencel

⁴⁴⁾ Život ctihodné Kateřiny Emmerichové, druhé vydání.

17 D

Vigilia Immaculatae Conceptionis⁴⁵⁾ 1906
[7. 12. 1906]

Milý!

Svou žádost musíte poslati na Váš *děkanský* úřad. Avšak adresovati budete ji přímo:

„Nejdůstojnější kníže-arcibiskupské konzistoři
v Praze!

Byv požádán od dp. Jakuba Demla (anebo prostě: od jistého kněze diecéze brněnské), jenž hodlal vydávati měsíčník *Nejmenší revui*, abych mu poslal literární příspěvek, odeslal jsem pro tutěz projektovanou revui svůj překlad z Fritze Lienharta Tauler...

Jak mi nyní týž kněz sděluje, překlad můj nejdůstojnější konzistoři brněnskou nebyl aprobován. Zmíněný měsíčník *Nejmenší revue* sice vydáván nebude, avšak poněvadž bych nerad pracoval *nadarmo* a zmíněnou svou práci rád bych nabídl některé jiné z našich redakcí katolických - vida ji však stiženu zákazem nejdůstojnější konzistoře brněnské - a nechtěje se žádným způsobem proviniti proti předpisům církevním, stanoveným pro záležitosti tisku v breve motu proprio⁴⁶⁾ Jeho Svatosti Pia X. z roku 1903 - odesílám v příloze tutěz práci své vlastní církevní vrchnosti, s pokornou prosbou, aby nejdůstojnější

⁴⁵⁾ Vigilie svátku Neposkvrněného početí.

⁴⁶⁾ Breve (z latinského brevis - krátký, stručný) a motu proprio (doslova z vlastní iniciativy, z latinského motus - pohyb, pohnutka - a proprius - vlastní) jsou dva typy papežských dokumentů.

kníže-arcibiskupská konzistoř udělila jí svého milostivého schválení, neb aspoň *připustila* ji k otisknutí.

V nejhlubší úctě
M. F.“

Rukopis přiložte – snadno to opíšete dle výtisku – a panu děkanovi⁴⁷⁾ napište prostou žádost, aby to vzhůru odeslal.

Podruhé se to nestane!

A nedělejte si pranic z toho, že brněnská konzistoř Vaši práci zamítla, i *mně* zamítla dva články, ale já jsem jim je poslal *znovu* a připojil k tomu delší kritiku, v níž jsem vyvrátil jejich předpoklady a slepotu – a oni mi *dovolili* obě práce vydati, ač prý jich neschvalují, „protože žádný člověk na světě pracím Jakuba Demla nemůže rozuměti“.

Ale já rozumím dobře jejich jednání vůči mé osobě – a není poctivé. Ale budiž!

Prosím Vás, abyste v osudu korespondence Floriano-
vy u Vašeho poštovního úřadu viděl šprým *pekla*. Ano, takové věci stávají se *pouze* p. *Florianovi*, resp. Bloyovi, Demlovi, a všem podobným. Buďte i Vy připraven.

Vím, proč *nerad* jsem dával ty dopisy z ruky... Peklo číhá.

Váš Jakub Deml

⁴⁷⁾ P. Andreas Koestler.

18 D

19. XII. 1906

Expectatio Partus B. M. V.⁴⁸⁾

Můj milý,

ve dnech, kdy mám před sebou práce jako nakáceného dříví, dostávám těžký snop Vašich listů. Vše přišlo v pořádku, pečete neotevřené...

Pečete neotevřené: nikdo neví, co se mezi námi stalo v tomto čase, ale také jsem jist, že kdyby korespondence p. Florianova, tj. jeho jako sůl a voda dobrý duch putoval ve vlastech českých od fary k faře, ustoupí od něho cyrilometodějský klérus jako od malomocného...

Jedině Vy byl jste dosti odvážný ho přijati - jediné Vy porozuměl jste oněm strašným místům římského brevře, kde se vypravuje, že hnisající boule zmizely polibkem... Budte požehnán za Vaši důvěru, která mne svedla k otevření takových pečeti... *Až někdy* - aby mezi mnou a p. Florianem nebylo nic nejasného... - až *někdy* řeknu mu, co jsem učinil - a toto „někdy“ jest mým tajemstvím, zakletím, jež odejmete Vy, jakmile se naplní sto a jeden rok, a jakmile porozumíte...

Bože, jak jsi přísny ve své Spravedlnosti! -

Prosím Vás, o korespondenci p. Floriana ve svých dopisech už se nezmiňujte. Považujme slova za domluvená. Napněme luky svých rukou a modlíteb. - *Poklad pokorných* vyšel v *německém* překladě za 4 M a jistě v úpravě *lacinější* než český - a už třetí vydání!!

Ach, u nás - buď aby člověk pláčem rozplynul se v nic, anebo ztvrdnul na palici! -

⁴⁸⁾ Očekávání Narození Páně.

Toto je pouze náhled elektronické knihy.
Zakoupení její plné verze je možné v
elektronickém obchodě společnosti eReading.